

NTAR VISOKIH VOJNIH ŠKOLA

Škola narodne odbrane

KATEDRA VOS I BEZBEDNOSTI

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO
Br. evidencije 876

N-8023

OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE

Skripta za pitomce (slušaoce) Vojne akademije rodova KoV i intend. službe JNA i srednje vojne škole

Napisao:
potpukovnik Dragutin Badovinac

1979.

CENTAR VISOKIH VOJNIH ŠKOLA

ŠKOLA NARODNE ODBRANE

- Katedra vojnoobaveštajne službe i bezbednosti -

N - 8023

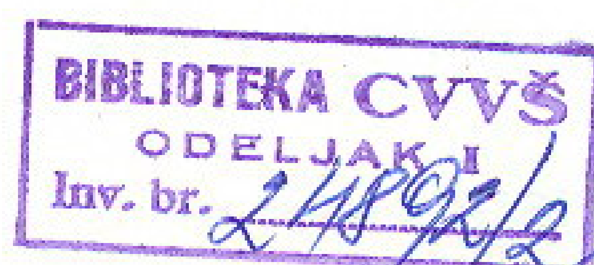
VOJNA TAJNA
Poverljivo
Broj evid. ______

OBAVEŠTAJNO OBEZBEDJENJE

- Skripta za pitomce (slušaoce) Vojne akademije rodova KoV i intendantske službe JNA i srednje vojne škole -

NAPISAO
potpukovnik
Dragutin Badovinac

- 1 9 7 9. -

RECENZENT
pukovnik
Ramiz Ramusović

STRUČNA REDAKCIJA
Nastavnici katedre VOS i bezbednosti

ODOBRENO REŠENJEM NAČELNIKA VA RODOVA KoV I INTENDANT-
SKE SLUŽBE JNA pov. br. 400-2 od 16.04.1979. godine

Tiraž 950 promeraka

S A D R Ž A J

I. UOPŠTE O OBAVEŠTAJNOM OBEZBEDJENJU

1. Pojam, cilj i značaj

Obaveštajno obezbedjenje je delatnost koja obuhvata prikupljanje, obradu i korišćenje podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama. Sastavni je deo ukupnih mera, postupaka i aktivnosti na pripremi društva za opštenarodnu odbranu. Ovo se posebno odnosi na Oružane snage i njihovo pripremanje za vodjenje svih oblika oružane borbe i borbenih dejstava.

Cilj obaveštajnog obezbedjenja je sprečavanje iznenadjenja, pravovremeno donošenje celishodnih odluka, omogućavanje uspešnog vodjenja oružane borbe u celini i efikasnog komandovanja jedinicama bilo kog stepena.

Ovu delatnost ne sprovode samo komande i jedinice OS, već i druge strukture društva, pa i svi gradjani SFRJ. U miru se njome bave pretežno stručni organi, dok u ratu dobija pun zamah. Samim tim, obaveštajno obezbedjenje je sastavni deo sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i neposredno utiče na ostvarivanje bezbednosti SFRJ i njenih OS.

Za obaveštajno obezbedjenje komandi, štabova, ustanova i jedinica OS odgovorne su starešine koje njima komanduju, odnosno rukovode. Za neposredno organizovanje i sprovodjenje ove delatnosti nadležni su obaveštajni organi JNA i TO, ali i svi drugi organi komandi i štabova, u svom delokrugu. Zato je obaveštajno obezbedjenje i deo komandno-štabne funkcije.

Obaveštajno obezbedjenje odvija se neprekidno, mada mu se intenzitet povećava ili smanjuje, zavisno od toga u kojoj meri je angažovana jedinica u borbenim dejstvima. Obuhvata: planiranje i organizovanje, prikupljanje obaveštajnih podataka, obradu podataka i procenu neprijatelja i korišćenje podataka (izveštavanje i obaveštavanje).

Značaj obaveštajnog obezbedjenja proističe iz složenosti medjunarodne situacije u kojoj dominira politika velikih sila, vojnoblokovska podela sveta, stalno rastuća uloga vojnog faktora u razvoju medjunarodnih odnosa, sve učestaliji lokalni ratovi i široka primena specijalnog rata. Ne treba zaboraviti da se, u najnovije vreme, vode ratovi i medju socijalističkim zemljama, a dolazi do kriza čak i medju zemljama iz istog bloka. Sve ovo postaje još značajnije kada se uzme u obzir geografsko-strategijski položaj naše zemlje i činjenica da većina naših suseda pripada suprotnim blokovima, a da neke od tih zemalja još uvek imaju teritorijalne pretenzije prema našoj teritoriji. Krize i ratovi mogu izbiti brzo i iznenadno, te naše OS moraju biti spremne za uspešnu odbranu od bilo koje vrste i oblika agresije. Zato se nameće potreba stalnog, sistematskog i sveobuhvatnog obaveštajnog obezbedjenja, zasnovanog na jedinstvenim načelima i ciljevima.

2. Sadržaj obaveštajnog obezbedjenja

Obaveštajno obezbedjenje obuhvata:

- planiranje i organizovanje;
- prikupljanje obaveštajnih podataka;
- obradu podataka i procenu neprijatelja;
- izveštavanje i obaveštavanje (korišćenje obaveštajnih podataka.

a. Planiranje i organizovanje

Ovaj element obaveštajnog obezbedjenja je važan zato što omogućava da snage i sredstva budu upotrebljeni na najbolji mogući način, kako bi se izvršili svi dati zadaci. Planiranjem se uskladjuje aktivnost organa za prikupljanje podataka. Vrše ga obaveštajni organi komandi (štabova), na osnovu: zadatka jedinice, odluke komandanta, odobrenog predloga za obaveštajno obezbedjenje, usmenih naredjenja komandanta i načelnika štaba, naredjenja pretpostavljene komande za obaveštajno obezbedjenje, obaveštajnih podataka sa kojima se raspolaže,

zahteva pojedinih organa komande, potčinjenih, susednih i sadejstvujućih jedinica, stanja i mogućnost izvidjačkih jedinica i drugih snaga koje se angažuju na prikupljanju podataka.

Planiranje se vrši neprekidno, a u toku borbe dopunjava se novim elementima.

Organizovanje je sprovodjenje plana u život, davanjem naredjenja i preduzimanjem drugih mera. Naredjenja se daju svim potčinjenim jedinicama, a prvenstveno treba da obuhvate zadatke koji su, za tu jedinicu, planom predvidjeni. Prenose se usmeno u bataljonu, a pismeno u višim jedinicama. Komandir čete i voda ne izdaju posebno naredjenje, već potreban sadržaj, koji se odnosi na obaveštajno obezbedjenje (izvidjanje), unose u svoju zapovest. Organizovanjem je obuhvaćeno i davanje zadataka izvidjačkim organima, njihova priprema i upućivanje na izvršenje zadatka. Pripreme mogu biti: moralno-političke, bezbednosne, stručne i materijalne.

b. Prikuplanje podataka

Iako su svi elementi obaveštajnog obezbedjenja važni i ne smeju se zapostaviti, prikupljanje podataka je najobimnije, kako po zadacima, tako i po angažovanju snaga. Zato se, u ovim skriptama, posebno i detaljno razradjuje.

c. Obrada obaveštajnih podataka i procena neprijatelja

Obrada podataka

Podaci o neprijatelju, do kojih se došlo na bilo koji način, ne mogu da se upotrebe takvi kakvi su, jer najčešće ne daju tačan i potpun odgovor na pitanja koja nas interesuju.

Ako smo, na primer, zainteresovani za neku neprijateljevu kolonu, treba da znamo njen sastav, jačinu, raspored pojedinih njenih elemenata, pravac kretanja, vreme prolaska preko odredjene tačke i mnoge druge pojedinosti, uključujući i

cilj njenog kretanja. Ako se o toj koloni dobiju podaci od osmatrača, ovi neće biti potpuno isti kao da su dobijeni od nekog drugog organa ili, na primer, od neprijateljevog vojnika koji je pripadao toj koloni (ratni zarobljenik). Često će se dobijati podaci kojima nedostaje neki od interesantnih i važnih elemenata. Takvi podaci su nepotpuni. O istom objektu mogu se dobiti podaci i od drugih organa. Kada se svi podaci uzmu u obzir, može da se dobije potpunija slika o objektu koji nas interesuje.

Jako je važno da se podatak dobije na vreme. Ako je neprijateljeva kolona prošla pre više časova i nema mogućnosti da se preduzmu potrebne mere ili aktivnosti, takav podatak je nepravovremen, što me mora da znači i da je potpuno neupotrebljiv, jer može da predstavi sliku veće jedinice kojoj ta kolona pripada.

Podatak će sigurno biti tačniji ako ga je dao stručni organ (na pr. artiljerac o neprijateljevoj artiljerijskoj jedinici). Nestručnom organu mogu da se potkradu greške, a ako su uslovi za prikupljanje podataka (vremenski, borbeni i drugi) nepovoljni, može dati sasvim netačan podatak.

Od ratnih zarobljenika i iz neprijateljevih dokumenata mogu se dobiti lažni podaci, jer će neprijatelj široko koristiti dezinformacije, bilo da su unapred pažljivo planirane, ili su plod improvizacije pojedinaca.

Zbog svega toga, svaki podatak mora pažljivo da se prouči, u celini i po pojedinim elementima. Prvo se ceni da li je podatak potpun ili nepotpun, pravovremeno ili nepravovremeno primljen, da li ima trajniju ili vremenski ograničenu vrednost, tj. koliko je upotrebljiv. Zatim se vrši uporedjivanje podataka sa podacima koji su, o istom objektu, primljeni ranije i od drugih organa. Važno je sagledati da li podatak potvrdjuje ranija saznanja o neprijatelju, da li je nelogičan u odnosu na postojeću situaciju itd. Na osnovu svega toga izvodi se zaključak da li je podatak tačan ili lažan. Ukoliko to nije moguće, podatak se mora proveriti. Ako se radi o važnom objektu i neophodno je da se o njemi imaju podaci, može da se formira i pose-

ban izvidjački organ, koji će izvršiti proveru podataka.

Ceo navedeni postupak naziva se obradom podataka, što predstavlja neprekidan proces, a ne odredjenu fazu rada na obaveštajnom obezbedjenju. Dakle, svaki podatak se obradjuje odmah, čim se dobije.

Ovo je nešto uprošćena slika obrade podataka i odnosi se na rad komandira čete i komande bataljona. U komandama viših jedinica obradom podataka bave se obaveštajni organi. Proces je u osnovi isti, samo nešto složeniji i obuhvata, evidentiranje, analizu, sintezu i klasifikaciju (sistematizaciju) podataka.

Pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove, komandir čete i komandir voda evidentiraju važne podatke u ratni blok i unose ih na radnu kartu. U komandi bataljona vodi se i obaveštajni dnevnik.

Procena neprijatelja

Procenu neprijatelja vrše neprekidno svi organi komande. Praktično se procena vrši dobijanjem i obradom svakog novog podatka, ali se u odredjenom periodu izvlače zaključci iz procene, koji su važni za izvršenje borbenog zadatka koji je jedinica dobila. To je period u kome organi komande rade na pripremi odluke, koju donosi komandant. Na proceni neprijatelja tada se angažuju svi organi komande, a najviše, svakako, komandant, načelnik štaba i pomoćnik NŠ za obaveštajne poslove.

Procena mora biti sveobuhvatna i objektivna, tj. zasnovana na pouzdanim činjenicama. Najveća je greška da se tada potcene mogućnosti neprijatelja.

Cilj procene je da se sagleda stanje, mogućnosti, namere, cilj i verovatni načini dejstva neprijatelja i time komandantu (komandiru) jedinice olakša donošenje odluke i uspešno izvodjenje borbenih dejstava. Na osnovu novih podataka, procena se u borbi dopunjava.

Procenom treba da se dodje do zaključka o:

- jačini, sastavu, prethodnim i sadašnjim dejstvima neprijatelja;

- grupisanju i rasporedu snaga i sredstava;
- borbenim mogućnostima i kvalitetu jedinica;
- mogućim varijantama upotrebe snaga;
- sredstvima i mogućnostima podrške, posebno nuklearnim, hemijskim i biološkim borbenim sredstvima;
- mogućnostima upotrebe taktičkih vazdušnih desanata;
- merama inžinjerijskog obezbedjenja;
- snagama i sredstvima specijalne namene;
- drugim važnim elementima (elektronska sredstva, sistem obezbedjenja PZT, sistem komandovanja, materijalni izvori, stanovništvo u rejonu borbenih dejstava itd).

Kada obaveštajni organ iznosi procenu (komandantu ili načelniku štaba), obavezno o neprijatelju izlaže sledeće:

- način i cilj dejstva;
- jačinu, sastav i grupisanje snaga;
- jake i slabe strane neprijateljevog taktičkog položaja;
- probleme koje neprijatelj nameće našim snagama.

Za dalji rad obaveštajnog organa jako je važno da, u toku procene, dodje do zaključka što o neprijatelju još nije poznato i šta bi trebalo preduzeti radi prikupljanja podataka koji nedostaju.

d. Izveštavanje i obaveštavanje (korišćenje podataka)

Prikupljeni obaveštajni podaci nemaju nikakav značaj ako nisu iskorišćeni, tj. ako ne dodju do organa koji će, na osnovu njih, doći do slike o stanju, sastavu, rasporedu, mogućnostima, pa i namerama neprijatelja. To je moguće samo ako se raspolaže većim brojem podataka, prikupljenih od različitih izvora. Ako je obaveštajno obezbedjenje dobro organizovano, prikupljanje obaveštajnih podataka vršiće veliki broj organa, ali u organizaciji različitih komandi i jedinica. Neophodno je da sa tim podacima budu upoznati svi kojima je potrebno.

Jedna komanda, pored podataka koje dobija od svojih organa, može da ih dobije i od potčinjenih jedinica, pretpostav-

ljene komande, sadejstvujućih i susednih jedinica i jedinica i štabova teritorijalne odbrane na čijoj teritoriji se borbena dejstva izvode. Isto tako, ova komanda dostavlja njima podatke koje su prikupili njeni organi. Ova delatnost zove se izveštavanje i obaveštavanje. Ta delatnost omogućena je načelom da se svi obaveštajni podaci stiču kod obaveštajnih organa komande, koji ih dalje upućuju na korišćenje.

Izveštavanje je dostavljanje podataka pretpostavljenoj komandi. Ovo rade sve potčinjene komande, obavezno, bez obzira da li im je to posebno naredjeno. Izveštavanje se vrši dostavljanjem obaveštajnog izveštaja. Obaveštajni izveštaji mogu da budu redovni (dnevni) i vanredni. Redovni izveštaji dostavljaju se jednom dnevno, najčešće sa operativnim izveštajem komande, a vanredni po potrebi, tj. odmah čim se dobije podatak važan za pretpostavljenu komandu.

U izveštavanje spada i dostavljanje obaveštajnih podataka svom komandantu ili načelniku štaba, ali se to redovno radi usmeno. Usmeno se izveštavanje vrši i u osnovnim taktičkim jedinicama, od voda do bataljona.

Obaveštavanje je dostavljanje podataka potčinjenim, susednim i sadejstvujućim jedinicama, štabovima i jedinicama TO i organima sopstvene komande.

Prilikom izveštavanja i obaveštavanja treba voditi računa o tome da korisnik pravovremeno dobije podatak, da se izabere najpogodniji način i da se očuva tajnost. Zato su obaveštajni organi obavezni da se koriste odredbama TKT.

Najhitnije se dostavljaju podaci o neprijateljevim nuklearnim, hemijskim i biološkim sredstvima, vazdušnim i pomorskim desantima, oklopnim i drugim brzopokretnim jedinicama. Ako predstoji neposredna upotreba ovih snaga, podaci mogu, zbog hitnosti, da se dostave i otvoreno (telefonom ili radiom), vodeći računa o tome da se ne otkriju izvori podataka, odnosno organi koji su ih prikupili.

Korisnicima se dostavljaju oni podaci koji su im potrebni. Drugim rečima, potčinjenima treba dostaviti podatke sa više detalja, susedima o onome što može da ima uticaja na njiho-

vo dejstvo, a pretpostavljenoj komandi iscrpne podatke iz kojih će moći da izvuče potrebne zaključke.

U redovnom obaveštajnom izveštaju daju se podaci koji su prikupljeni od poslednjeg redovnog izveštavanja, a zatim i kratak zaključak o aktivnosti, stanju, rasporedu, popuni i verovatnim daljim namerama neprijatelja. Osim toga, izveštava se o preduzetim merama za dalje prikupljanje podataka i zahtevi pretpostavljenoj komandi u tom pogledu. Obaveštenje se dostavlja u sličnoj formi, uz potrebne izmene.

II. DUŽNOSTI STAREŠINA NA OBAVEŠTAJNOM OBEZBEDJENJU

1. Dužnosti organa komande

a. Komandant

Za obaveštajno obezbedjenje jedinice, u celini, odgovoran je komandant (komandir). On treba da poznaje:

- načela obaveštajnog obezbedjenja;
- oblike i način rada obaveštajnih i izvidjačkih organa;
- načela upotrebe izvidjačkih jedinica i njihove mogućnosti.

Komandant je dužan da postavi osnove obaveštajnog obezbedjenja, bilo svojom zapovešću, bilo posebnim naredjenjem. Pri tome potčinjenima odredjuje:

- zonu (pravac) odgovornosti;
- cilj i težište obaveštajnog obezbedjenja (izvidjanja);
- osnovne zadatke obaveštajnog obezbedjenja (izvidjanja);
- snage i sredstva za prikupljanje podataka;
- rok izvršenja važnijih zadataka.

Pri odredjivanju posebno važnih zadataka, komandant lično izdaje naredjenje organu koji se upućuje radi prikupljanja

podataka. Komandir voda i čete lično organizuju izvidjanje u celini.

b. Načelnik štaba

Načelnik uskladjuje rad u okviru štaba i rad štaba sa radom ostalih organa komande u pogledu obaveštajnog obezbedjenja. Dakle, direktno je odgovoran za organizaciju rada na obaveštajnom obezbedjenju. Ovo postiže direktim uticajem na jedinstveno planiranje borbenih dejstava, posebno obaveštajnog obezbedjenja.

Pridržavajući se odluke komandanta, načelnik štaba izdaje detaljna naredjenja i uputstva izvidjačkoj jedinici i organima koji se upućuju radi prikupljanja podataka. Po njegovom ovlašćenju, ovaj posao može da obavi i njegov pomoćnik za obaveštajne poslove.

c. Ostali organi

Svi drugi organi komande učestvuju u obaveštajnom obezbedjenju prema svojim potrebama i mogućnostima. Dužni su da:

- dostave zahteve za prikupljanje podataka obaveštajnom organu;
- organizuju prikupljanje podataka u potčinjenim jedinicama za koje su odgovorni (izvidjanje rodova i službi);
- dostavljaju obaveštajnom organu podatke koji su prikupljeni rodovskim izvidjanjem;
- predlažu mere za unapredjenje rada na obaveštajnom obezbedjenju (po potrebi);
- saradjuju sa obaveštajnim organom po svim drugim pitanjima koja se odnose na proučavanje i praćenje neprijatelja, prikupljanje podataka, održavanje borbene gotovosti izvidjačke jedinice i obaveštajno obezbedjenje uopšte.

2. Dužnosti obaveštajnih organa

Obaveštajni organi organizuju i vrše stručne poslove na obaveštajnom obezbedjenju.

Obaveštajni organ u združenim taktičkim jedinicama je pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (u daljem PNŠ), a u bataljonu pomoćnik komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove (u daljem PK). U višim komandama PNŠ ima jednog ili više saradnika (referenata za obaveštajne poslove).

a. Pomoćnik NŠ za obaveštajne poslove

Dužnosti PNŠ su mnogostruke, a osnovne su:

- izlaže komandantu ili načelniku štaba zaključke iz procene neprijatelja (ili celu procenu), u periodu pripreme za izvodjenje borbenih dejstava i u toku njihovog izvodjenja;
- iznosi komandantu predlog za organizaciju obaveštajnog obezbedjenja (izvidjanja);
- planira, organizuje i usmerava celokupnu obaveštajnu delatnost u zoni odgovornosti;
- neprekidno prima i obradjuje obaveštajne podatke i na osnovu njih vrši procenu neprijatelja;
- preduzima dopunske mere na planu obaveštajnog obezbedjenja;
- stara se o obuci i vaspitanju, popunjenosti i pozadinskom obezbedjenju izvidjačke jedinice;
- vodi računa o celishodnom korišćenju tehničkih sredstava za prikupljanje podataka;
- saradjuje sa obaveštajnim organima susednih i sadejstvujućih jedinica, jedinica i štabova TO;
- vrši izveštavanje i obaveštavanje;
- učestvuje u izboru i praćenju ciljeva, radi upotrebe nuklearnih borbenih sredstava;
- organizuje pripremu izvidjačkih organa za izvršenje zadatka i, po potrebi, neposredno njom rukovodi;
- organizuje i vrši ispitivanje ratnih zarobljenika i prebega, radi dobijanja obaveštajnih podataka;
- učestvuje u planiranju i izvodjenju obuke starešina i jedinica u vezi sa poznavanjem neprijatelja i organizovanjem obaveštajnog obezbedjenja u sopstvenim jedinicama;
- učestvuje u izboru i rasporedu obaveštajnog i iz-

vidjačkog starešinskog sastava;

- analizira iskustva iz rada izvidjačkih organa i jedinica i utiče na unapredjenje izvidjačke aktivnosti;

- organizuje i preduzima mere bezbednosti i samozaštite u toku celokupnog svog rada.

b. Pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove

PK ima iste dužnosti koje i PNŠ, ali prilagodjene potrebama i mogućnostima obaveštajnog obezbedjenja u bataljonu.* Pošto bataljon nema izvidjačku jedinicu, punu pažnju poklanja izvidjačkim organima formiranim iz sastava četa. U celini radi sve poslove na planiranju i organizovanju obaveštajnog obezbedjenja, prikupljanju i obradi podataka, proceni neprijatelja, pripremi i rukovodjenju radom izvidjačkih organa, izveštavanju i obaveštavanju, najnužnijem ispitivanju ratnih zarobljenika i prebega, obuci starešina iz obaveštajno-bezbednosne problematike (uključujući i lično izvodjenje pojedinih tema) i na unapredjenju obuke i izvidjačke aktivnosti u bataljonu (na osnovu stalnog praćenja te aktivnosti i dostignuća u obaveštajnom radu uopšte).

Obaveštajni organ ima izuzetno velike obaveze u organizovanju saradnje sa obaveštajnim organima TO , posebno ako oni deluju na PZT. Sa njima treba da se organizuje razmena podataka i prihvatanje izvidjačkih organa koji se upućuju u zonu odgovornosti odredjenog štaba TO. Ova saradnja podrazumeva organizovanje veza na koje izvidjački organi mogu da se oslone na različitim pravcima. Na taj način izvidjački organi, a samim tim i jedinice koje dejstvuju na frontu, imaće podatke sa neuporedivo šire teritorije od one koju bi oni sami mogli da pokriju. Ove obaveze su recipročne. Navedene dužnosti važe i za obaveštajne organe u štabovima i jedinicama TO, kao i obaveza u organizo-

---

* Ovde su iznete samo dužnosti PK u funkciji obaveštajnog organa bataljona, a ne i organa bezbednosti.

vanju saradnje sa obaveštajnim organima jedinica JNA. Štabovi i jedinice TO prikupljaju podatke za svoje potrebe i za potrebe jedinica koje dejstvuju na frontu. Medjutim, od tih jedinica mogu i dobiti važne podatke koje ne mogu da prikupe sopstvenim snagama, posebno u rejonima bliže liniji fronta. Ovi rejoni su redovno gusto posednuti neprijateljevim jedinicama, te će obaveštajni organi TO morati, u velikoj meri, da se oslone na podatke koje dobiju od jedinica na frontu. Svakako su u ovoj saradnji veće obaveze viših komandi (štabova TO), jer su im i zone odgovornosti veće. Njihovi obaveštajni organi treba da prenesu deo obaveza na potčinjene, radi podjednakog opterećenja.

3. Komandir čete i voda

Komandiri četa i vodova organizuju izvidjanje na svom pravcu dejstva. Lično daju zadatke osmatračima, a komandiri četa i drugim izvidjačkim organima koje upućuju po odobrenju (ili naredjenju) komandanta bataljona i vrše njihovu pripremu. Oni prate dejstvo svoje jedinice i lično osmatraju neprijatelja na svom pravcu dejstva. Neprekidno primaju podatke od potčinjenih komandira i izveštavaju pretpostavljene. Kada je jedinica van borbe komandir voda obučava svoj vod u različitim dejstvima izvidjačkih organa. Komandir čete organizuje ovu obuku, neposredno je nadzire i, po potrebi, lično izvodi.

III. IZVORI OBAVEŠTAJNIH PODATAKA

1. Pojam

Izvori obaveštajnih podataka su ljudi, dokumenta ili tehnička sredstva koji obaveštajnim, izvidjačkim i drugim organima ili pojedincima daju početne podatke o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama.

Početnim se smatra podatak koji je dat neposredno, iz prve ruke, te izmedju izvora i odredjenog stanja i dogadjaja nema nikakvih "posrednika". Na primer, ako neki naš gradjanin (izvor - stanovništvo) uoči pripremu neprijateljeve jedinice za

pokret i to javi odredjenom obaveštajnom organu, on je izvor tog podatka, jer je lično uočio ovu aktivnost, bez obzira da li je izveštaj dostavio lično, preko kurira ili na drugi način. Medjutim, ako taj isti gradjanin uspe da dodje do neprijateljevog izveštaja da se odredjena jedinica priprema za pokret, ne može biti izvor, pošto je tada izvor podatka sam izveštaj, koji je taj gradjanin samo predao obaveštajnom organu. Komandir čete je izvor obaveštajnog podatka ako je lično osmotrio dejstvo mitraljeza sa vatrenog položaja, ali nije i tada ako ga je o tome izvestio njegov osmatrač, već je ovaj tada izvor podatka.

Izvori mogu biti vrlo različiti:

- ljudi - izvidjački organi, zarobljenici i prebegla lica, starešine jedinica, stanovništvo;

- dokumenta - aerofoto i drugi snimci, zaplenjena neprijateljeva dokumenta (lična i službena) i druga;

- tehnička sredstva - naša elektronska sredstva i zaplenjeno neprijateljevo novo (nepoznato naoružanje i druga oprema.

Apsolutni izvor podataka je aktivnost neprijatelja, pa i samo njegovo postojanje. Svakodnevne mere i aktivnosti koje neprijatelj sprovodi ustvari stvaraju podatke, pa bismo mogli reći i to da je ovo jedini pravi izvor obaveštajnih podataka, ako izuzmemo stanje u prostoru borbenih dejstava i meteorološke prilike. Svi ostali, pa čak i ratni zarobljenici, neprijateljeva dokumenta, ili naša tehnička sredstva, samo odslikavaju ovu aktivnost. Ipak, iz praktičnih razloga, izvori obaveštajnih podataka su baš ti posrednici, ali samo prvi koji su aktivnost otkrili (ljudi), odnosno preko kojih se ona otkriva (dokumenta i borbena sredstva).

2. Značaj

a. Izvidjački organi

Ovo je stalan i siguran izvor obaveštajnih podataka. Zavisno od mesta gde se nalaze, objekta o kome prikupljaju podatke i uslova u kojima ih prikupljaju, daju značajan doprinos

sagledavanju stanja, rasporeda i jačine neprijatelja, mera koje preduzima za obezbedjenje, pripremа i izvršenja pokreta itd. Ovi organi predstavljaju izvor samo kada lično uoče aktivnost neprijatelja, a ne i u slučaju kada za nju saznaju preko ratnih zarobljenika ili dokumenata.

b. Jedinice u dodiru

Jedinice u dodiru vrše izvidjanje osmatranjem, borbom i izvidjačkim borbenim dejstvima, a koriste se tehničkim sredstvima i prikupljaju podatke od stanovništva. Zato predstavljaju izvor od koga se dobija najveći broj obaveštajnih podataka. Ovi podaci odnose se na neprijateljeve jedinice prve linije, tj, njihov raspored, način dejstva, pokrete, vatreni sistem, način i stepen utvrdjivanja, prepreke i drugo. Kada razmatramo jedinice u dodiru, kao izvor podataka, ustvari vršimo uopštavanje različitih izvora. Pravi izvori su osmatrači u vodovima i četama, komandiri jedinica i svi vojnici u borbenom poretku. Ali, takvo bi gledanje jako usložilo obradu podataka, u kojoj ocena izvora ima važno mesto, te sve ove izvore svrstavamo u jednu grupu.

c. Zarobljenici i prebegla lica

Oni mogu pružiti važne podatke o neprijatelju, i prostoru borbenih dejstava i zato su dragocen izvor obaveštajnih podataka. Treba imati u vidu da teško mogu dati podatke vremenski ograničene vrednosti, jer od zarobljavanja do davanja podatka najčešće prodje više vremena. Zato se od njih mogu očekivati podaci trajnije vrednosti, o: organizaciji i načelima upotrebe jedinica, opštem i moralno-političkom stanju, mogućnostima i namerama jedinica u kojima su se nalazili do zarobljavanja, naoružanju i opremi, zemljištu, fortifikacijskim radovima, zaprečavanju, vatrenom sistemu itd. Značaj ovog izvora zavisi od raznih okolnosti, prvenstveno od njihovih ličnih kvaliteta, i dužnosti koje su obavljali, kao i obrazovanja i umešnosti lica koja ih ispituju, uključujući dobro poznavanje jezika. Pošto prebegla lica dobrovoljno napuštaju neprijateljeve redove, mo-

gu dati više podataka nego zarobljenici. Medjutim, treba biti vrlo oprezan pri oceni oba ova izvora, jer mogu, spontano ili planski da nam daju lažne podatke.

d. Neprijateljeva dokumenta

Ovaj izvor je posebno dragocen, ali je, i u ovom slučaju, potrebna puna opreznost pri proučavanju. Ako postoji sumnja da su dokumenta namerno ostavljena ili podmetnuta,to je siguran znak dezinformacije, odnosno lažnog predstavljanja stanja ili odredjene aktivnosti neprijatelja.

Podatke možemo dobiti iz raznih dokumenata do kojih dodjemo, počev od zapovesti, naredjenja i izveštaja, do raznih pregleda o popunjenosti, gubicima i stanju tehnike, zatim iz dokumenata veze i drugih. I iz ličnih dokumenata (vojničke knjižice, lične zabeleške, pa i privatna prepiska) dolazimo, takodje, do važnih podataka: o moralno-političkom stanju u neprijateljevim jedinicama, pojavama nezadovoljstva, stanju na PZT, a ponekad i o predstojećim dejstvima.

e. Štampani materijali

Dnevna štampa, časopisi, pravila i druga neprijateljeva izdanja mogu dati podatke opšteg značaja (ekonomski, politički i vojni problemi), ali i preciznije obaveštajne podatke (o načelima borbene upotrebe, karakteristikama naoružanja i sl.). Za vreme mira, iz ovog izvora dobijaju se brojni i važni podaci. U toku rata su štampani materijali i redji i strožije kontrolisani a idealno su sredstvo za lažno predstavljanje stanja, pa zato gube na značaju kao izvor podataka. Naravno, ovo ne važi za priručnike o upotrebi jedinica i naoružanju.

f. Snimci

Snimci raznih vrsta omogućavaju dobijanje izrazito preciznih podataka, prvenstveno o objektima koji izvesno vreme ostaju na mestu. Zbog toga što nisu, odmah po razvijanju, dovoljno razumljivi, već prvo treba da se izvrši njihovo dešifrovanje, što zahteva dosta vremena, snimci ne mogu dati vrednije podatke o pokretnim objektima. Dešifrovanje (tumačenje) vrše stručna lica.

Pretežno se koriste aerofoto-snimci, ali i drugi. Aerofoto-snimci daju vrlo precizne podatke o vatrenim položajima pojedinih orudja, rasporedu borbenih i drugih vozila, fortifikacijskim objektima, preprekama raznih vrsta, jedinicama u rejonima prikupljanja i sl. U savremenim uslovima maskiranje ima vrlo široku primenu, ali se na snimcima u boji ili infracrvenoj tehnici uočavaju i takvi objekti. Moguće je i snimanje noću i izrada trodimenzionalnih snimaka. Aerofoto-snimak može da posluži kao dopuna topografske karte, jer se uočavaju objekti kojih na karti nema.

g. Stanovništvo

Stanovništvo je organizovano u razne oblike otpora neprijatelju, a obaveštajna aktivnost mu je jedan od osnovnih zadataka, na PZT i u sopstvenoj pozadini. Zbog svoje masovnosti, ovo je dragocen izvor, koji obezbedjuje neprekidno praćenje aktivnosti i svih mera koje neprijatelj preduzima na PZT. Organizovano u svoje društveno-političke organizacije, a uz korišćenje različitih mogućnosti koje se pojavljuju u svakodnevnom životu i radu, stanovništvo može dati različite podatke o neprijatelju, od njegovog rasporeda i jačine do moralno-političkog stanja. U sopstvenoj pozadini daje podatke o vazdušnim desantima i raznim ubačenim grupama. S druge strane, stanovništvo je nepresušan izvor najpreciznijih podataka o prostoru borbenih dejstava.

3. Ocena pouzdanosti

Ocena pouzdanosti izvora vrši se u okviru obrade podataka, a sastoji se u kritičkom sagledavanju njegovih kvaliteta, povezujući to sa sadržajem podatka i sa momentalnim uslovima za prikupljanje. Na osnovu toga ocenjuje se i stepen pouzdanosti izvora, koji može biti:

- pouzdan,
- verovatno pouzdan,
- sumnjiv i
- nepouzdan.

Pouzdan je izvor koji ima veliko iskustvo i stručno

znanje

znanje, veće mogućnosti za prikupljanje podataka (u odredjenom trenutku) i koji je ranijim radom dokazao svoju pouzdanost. U ovu grupu redovno se svrstavaju izvidjački organi.

Verovatno pouzdanim se smatra izvor koji je ranijim radom zagarantovao da se na njega može osloniti. Ovakvom izvoru mogu da se potkradu izvesne greške, zbog nedovoljnog iskustva. Ovde svrstavamo i izvore koje normalno smatramo pouzdanim, ali su, u odredjenom slučaju, podatke prikupljali u nepovoljnim uslovima.

Sumnjiv je izvor nedovoljne stručnosti i iskustva, posebno ako je došao do podatka u izrazito nepovoljnim uslovima. Automatski su, kao izvori, sumnjivi ratni zarobljenici, pa i prebegla lica.

Nepouzdan je izvor za koji se to može nedvosmisleno, na prvi pogled zaključiti, prema njegovoj stručnosti, ponašanju i drugim okolnostima. Na primer, ratni zarobljenik koji daje podatke za koje je odmah jasno da do njih nije mogao doći, koji je rastrojen ili ima izazivački stav itd.

U svakom slučaju, pouzdanost izvora nikako ne može da se ceni odvojeno od podatka, već uporedo sa njegovim proučavanjem i uz svaki obaveštajni podatak posebno. Tako će isti izvor biti pouzdan u jednom slučaju, da bi posle izvesnog vremena, uz drugi podatak, bio verovatno pouzdan, ili čak sumnjiv. Za ovu ocenu bitno je da je izvor poverljiv, kao što su svi izvidjački organi, starešine jedinica i stanovništvo, bar u velikoj većini. No, to nije dovoljno. Osmatrač, kao potpuno poverljiv izvor, može biti sumnjiv ako osmatra noću ili po magli, ili ako je umoran. Pouzdanost se smanjuje kad je u pitanju nedovoljna stručnost izvora. Na primer, vojnik vezista će bez teškoća poznati vozilo veze, po antenama i drugim obeležjima, ali neće razlikovati dve vrste artiljerijskih orudja itd.

Prema tome, ocena pouzdanosti izvora mora da bude vrlo svestrana i predstavlja važnu fazu obrade obaveštajnih podataka.

IV. IZVIDJAČKE JEDINICE I ORGANI

1. Jedinice

Izvidjačke jedinice su specijalizovane jedinice oružanih snaga, namenjene za prikupljanje podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava. Upotrebljavaju se pretežno na PZT, u zahvatu fronta i u neprijateljskoj, a delimično i u sopstvenoj pozadini (prikupljanje podataka o vazdušnim desantima i ubačenim grupama). Prema potrebi se mogu upotrebiti i za vršenje diverzija u neprijateljevom rasporedu i uništavanje neprijateljevih grupa raznih vrsta, ubačenih u našu pozadinu. Odluku o ovom angažovanju donosi komandant jedinice.

U okviru taktičkih jedinica KoV JNA, jedinica i štabova TO, izvidjačke jedinice formirane su u odeljenja, vodove i čete.

Izvidjačko odeljenje (io) nalazi se u teritorijalnom odredu (tro) i nekom opštinskim štabovima TO. Broji 10 ljudi.

Izvidjački vod (iv) može da ima tri do četiri odeljenja različitog sastava, zavisno od jedinice u kojoj se nalazi.

U pešadijskom puku postojivod sa tri io i jednim radarskim odeljenjem (rao). Izvidjačka odeljenja namenjena su za formiranje osmatračnice i do tri izvidjačke grupe. Radarsko odeljenje ima dva radara i formira dve radarske stanice.

U oklopnom puku je tenkovski izvidjački vod, sa tri odeljenja (tri tenka) i odeljenjem motocikla. Formira jednu do dve izvidjačke patrole.

U partizanskoj diviziji i brigadi, zonskom i opštinskom štabu TO nalazi se iv sa dva io i jednim odeljenjem za radiološko i hemijsko izvidjanje. Iz sastava voda može da se formira osmatračnica, do dve izvidjačke grupe, osmatračnica i izvidjačka patrola ABHO.

U sastavu brigade i divizije nalazi se izvidjačka četa (ič), s tim što je divizijska jačeg sastava.

Izvidjačka četa pbr ima dva izvidjačka voda (svaki

vod tri io) i formira osmatračnicu, 4 - 5 izvidjačkih grupa i 1 - 2 izvidjačke patrole. Četa istih mogućnosti je i u brdskoj brigadi, ali ima još i alpinistički izvidjački vod, sa odeljenjem gorske službe spasavanja i dva odeljenja verača.

Izvidjačka četa oklopne i mehanizovane brigade ima tenkovski izvidjački vod, izvidjački vod na oklopnim transporterima i odeljenje motocikla. Može da formira osmatračnicu i 2 - 4 izvidjačke patrole. U nekim slučajevima može da se formiraju i izvidjačke grupe). Ovakvu četu mogu da imaju i neke pešadijske brigade (umestočete sa dva iv).

Izvidjačka četa divizije ima iv na oklopnim transporterima (3 OT), dva izvidjačka voda (svaki 3 io) i radio-ividjački vod (riv). Iz sastava iv na oklopnim transporterima mogu da se formiraju jedna do dve izvidjačke patrole, a iz dva izvidjačka voda osmatračnica i do 6 izvidjačkih grupa. Radio-izvidjački vod ima tri radio-izvidjačka i jedno radio-prislušno odeljenje (rio i rpo). Od rio se formiraju 3 radio-izvidjačke grupe, a od rpo radio-prislušna grupa. U vodu se nalazi i radio odeljenje, koje služi za održavanje veze u okviru voda.

U ič nekih divizija, umesto riv, nalazi se samo radio-prislušno odeljenje.

Sve izvidjačke jedinice imaju potreban broj radio-uredjaja, za održavanje veze sa svim izvidjačkim organima koji se formiraju iz njihovog sastava. Ove jedinice opremljene su i drugim sredstvima za izvidjanje, lakim naoružanjem i potrebnim brojem vozila.

Izvidjačke jedinice ne upotrebljavaju se u celini, već po delovima, kao izvidjački organi.

2. Organi

Izvidjački organi u KoV su posebni privremeni borbeni sastavi, koji imaju zadatak da, na odredjenom pravcu ili u dodeljenom rejonu, prikupljaju podatke o neprijatelju i zemljištu, a obrazuju se iz sastava izvidjačkih i drugih jedinica JNA i TO.

Izvidjački organi u taktičkim jedinicama su:
- osmatrači i grupe osmatrača;
- radarske stanice (RaSt);
- izvidjačke patrole;
- izvidjačke grupe;
- izvidnice;
- izvidjački odredi;
- radio-izvidjačke grupe i
- radio-prislušne grupe.

a. Osmatrači i osmatračke grupe

Osmatrači se odredjuju za osmatranje u odeljenju, vodu i četi, a osmatračke grupe u bataljonu, puku, brigadi i diviziji. Jačina grupe je 3 - 5 vojnika.

Osmatrači se nalaze u borbenom poretku svoje jedinice, a osmatračke grupe osmatraju sa osmatračnica, koje se nalaze u blizini komandnih mesta ili su izdvojene.

Komandiri vodova i četa odredjuju osmatrače iz sastava svojih jedinica. Osmatračka grupa u bataljonu formira se iz sastava grupe za komandovanje, a u puku, brigadi i diviziji iz sastava izvidjačkog voda (čete).

Osmatračnica je posebno uredjen zaklon u kome se nalazi i izvršava zadatak osmatračka grupa.

Osmatračnice se dele:

- po pripadnosti, na: opštevojne i rodovske;
- po nameni, na: osnovne (glavne), pomoćne, rezervne, naredne i lažne;
- po načinu izvršenja zadatka, na: stalne i pokretne.

Osmatračka grupa bataljona redovno osmatra sa <u>osnovne</u> (<u>glavne</u>) osmatračnice, koja se raspoređjuje na težištu dejstva bataljona. Pored osnovne, za slučaj da je sa nje onemogućano osmatranje, odredjuje se <u>rezervna</u> osmatračnica, a <u>naredna</u> se poseda prilikom premeštanja komandnog mesta. U puku, brigadi i diviziji, pored pomenutih, odredjuju se i <u>pomoćne</u> osmatračnice (na bokovima, u medjuprostorima, ispred borbenog poretka), radi kontrole prostora koji ne mogu da se osmatraju sa glavne osmat-

račnice. Kad ima vremena, posebno u odbrani, izradjuju se i lažne osmatračnice, da bi se na njih skrenula pažnja neprijatelja.

Stalne osmatračnice su izradjeni ili prirodni objekti iz kojih se vrši osmatranje na mestu, a pokretne su one sa kojih se osmatra u pokretu ili sa kratkih zastanaka. To mogu biti borbena i druga vozila.

Iste osmatračnice organizuju se i u jedinicama rodova, s tim što im se odredjuju specifični zadaci, prema potrebama odredjenog roda.

Osmatrači u osnovnim taktičkim jedinicama i osmatračnice (opštevojne i rodovske) čine sistem osmatranja u odredjenoj jedinici.

b. Radarska stanica

Radarska stanica (RaSt) je izvidjački organ koji se formira iz sastava radarskog odeljenja (rao) iv pešadijskog puka, za radarsko izvidjanje. Izvidja živu silu i tehniku na dubini do 10 km, zavisno od vrste radara, veličine cilja i konfiguracije zemljišta.

RaSt se rasporedjuju na uzvišena mesta, bliže prednjem kraju sopstvene jedinice, tako da ispred sebe imaju što veću vidljivu zonu (bez visokih prirodnih ili veštačkih prepreka). osim toga, položaji RaSt treba da omoguće medjusobnu vezu i vezu sa pretpostavljenim starešinom.

Radarsko odeljenje obrazuje 2 - 3 RaSt (zavisno od broja radara), koje se rasporedjuju na medjusobno rastojanje 5 - 10 km. Ovo je normalni razvoj. Kada nema dovoljno vremena ili je zemljište nepogodno, primenjuje se skraćeni razvoj i tada je rastojanje 3 - 5 km. Na taj način, a zavisno od osobina radarskog uredjaja, zona izvidjanja radarskog odeljenja ima širinu 6 - 8 (ako ima dve RaSt) ili 9 - 12 km (ako su tri radarske stanice).

Zona izvidjanja radarskog odeljenja deli se na zone osmatranja radarskih stanica, a odeljenju se odredjuje i rejon naročite pažnje. Zone osmatranja treba da se medjusobno preklapaju.

c. Izvidjačka patrola

Izvidjačka patrola (IP) je izvidjački organ jačine od grupe vojnika do ojačanog voda. Četa i bataljon obrazuju IP iz svog sastava, a ona koju formira komanda puka, brigade ili divizije, obrazuje se iz sastava izvidjačke jedinice. IP iz sastava oklopnih i mehanizovanih jedinica i izvidjačke čete divizije (iv na oklopnim transporterima) jačine su od odeljenja do voda, a ojačavaju se motociklistima i izvidjačima rodova. Po potrebi im se pridaju i izvidjači na terenskim vozilima.

Izvidjačka patrola upućuje se u svim borbenim dejstvima, na maršu (posebno ukoliko se očekuje borba u susretu) i na odmoru, na pravce sa kojih se očekuje nailazak neprijatelja.

Kada se kreće peške, IP se upućuje na daljinu 3 - 5 a ako je mehanizovana (motorizovana) na 15 - 20 km ispred osiguravajućih delova. Noću i u drugim uslovim koji otežavaju dejstva i vezu, odstojanja mogu biti manja.

IP se upućuje radi prikupljanja podataka o glavnim snagama neprijatelja i dejstvuje na liniji fronta, na bokovima i u medjuprostorima neprijateljevih snaga. Zadatak izvršava osmatranjem u pokretu ili na mestu (prilikom dužeg ili kraćeg zastajanja), primenom izvidjačkih borbenih dejstava i prikupljanjem podataka od stanovništva. Prikupljanje podataka od stanovništva posebno dolazi do izražaja prilikom izvidjanja na PZT i u sopstvenoj pozadini.

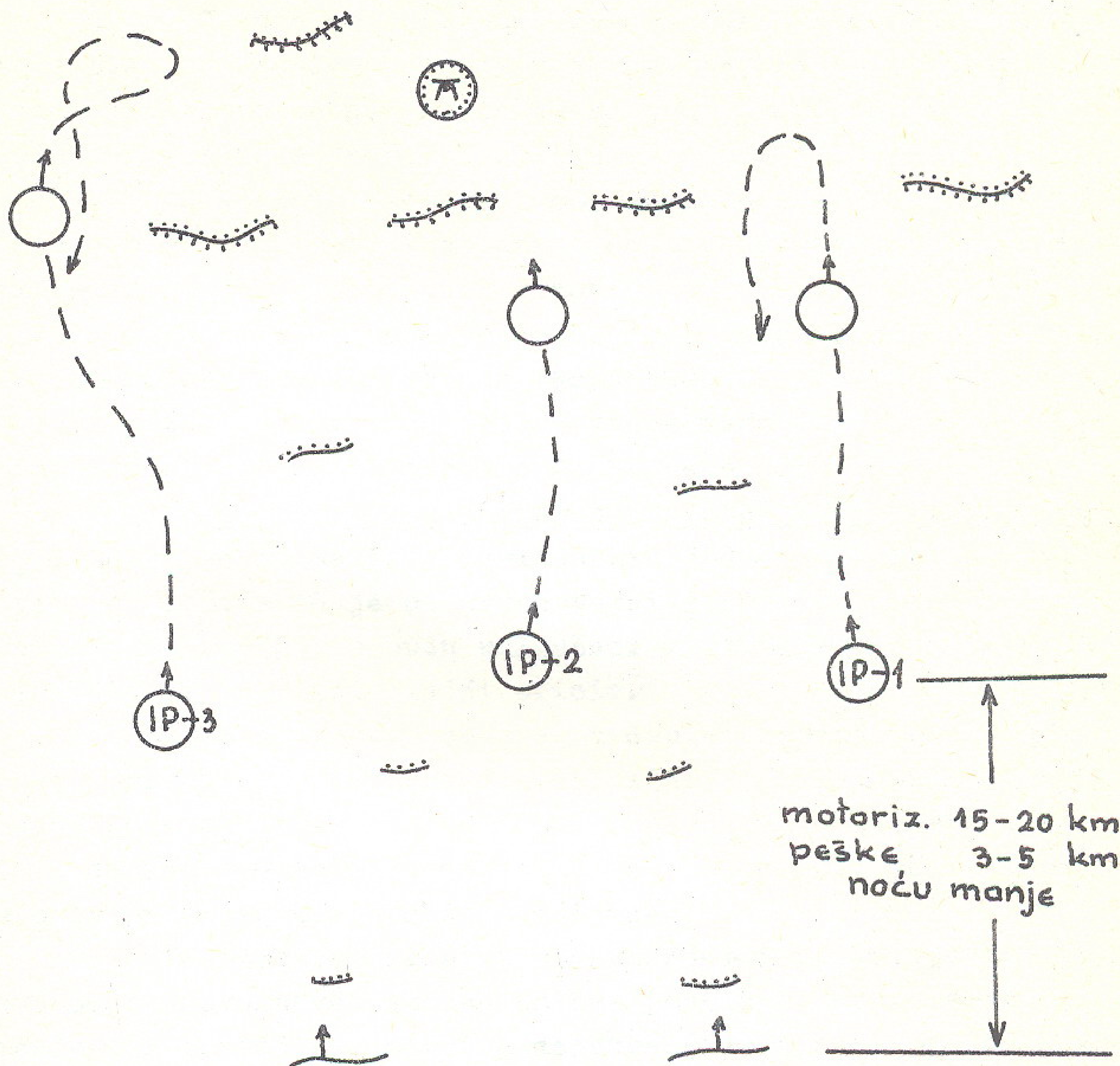
U jedinicama TO ovo je jedan od najčešće primenjivanih izvidjačkih organa, u svim oblicima dejstava.

d. Izvidjačka grupa

Izvidjačka grupa (IG) može se obrazovati za dejstvo na liniji fronta i u dubini neprijateljevog borbenog rasporeda.

IG za dejstvo na liniji fronta odredjuje se iz sastava četa i bataljona koji se nalaze u neposrednom dodiru sa neprijateljem. Najčešće primenjuje izvidjački prepad ili zasedu (u zahvatu neprijateljevog prednjeg kraja ili ispred njega), a

I Z V I D J A Č K A   P A T R O L A

LEGENDA :

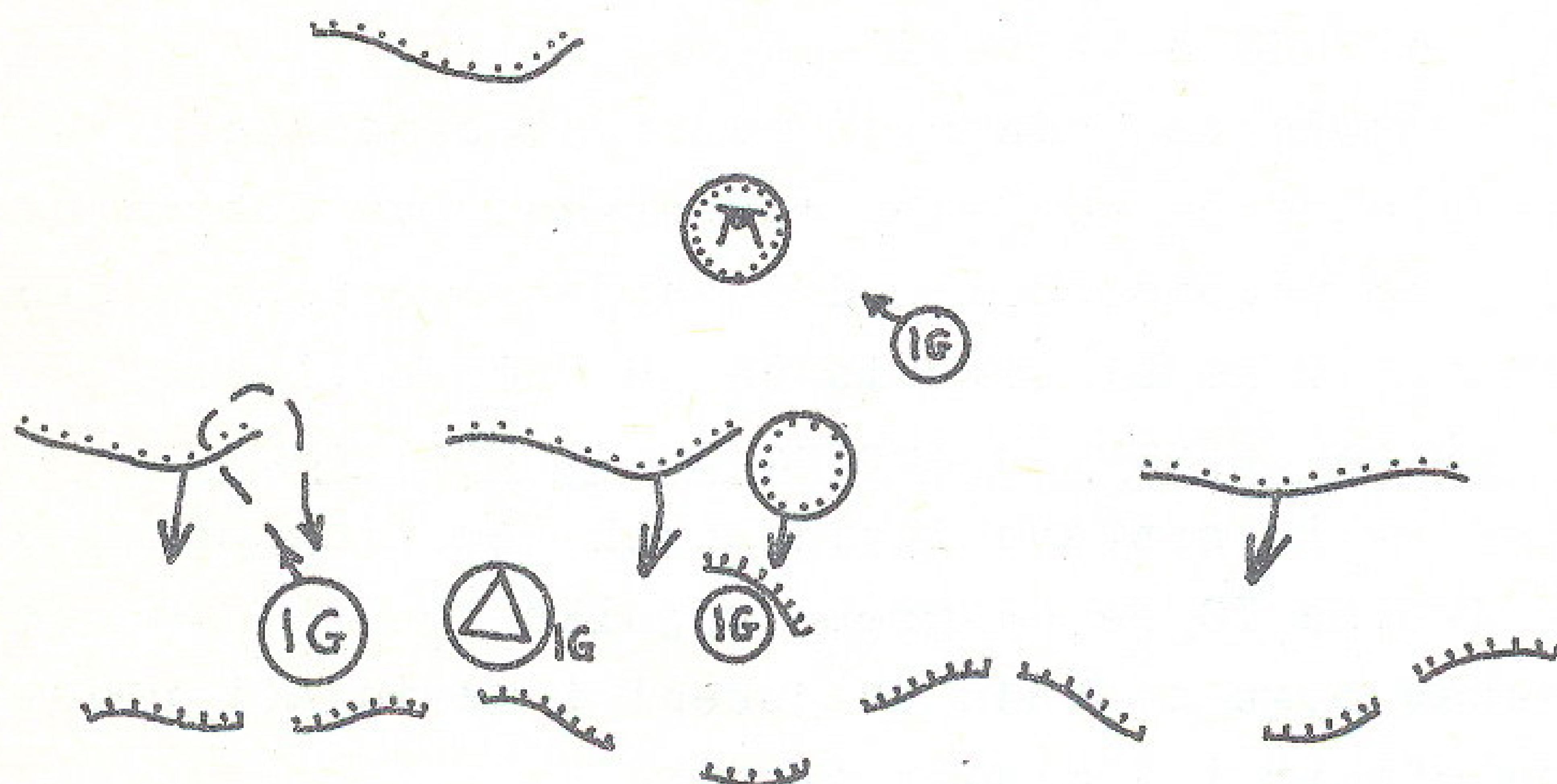
Naše snage

Neprijatelj

IZVIDJAČKA GRUPA
iz sastava bataljona i četa u dodiru

Dejstvuje u zahvatu fronta (ispred prednjeg kraja, u medjuprostorima, na bokovima i u bližoj dubini neprijateljevog rasporeda.

Jačina: grupa vojnika (3 - 5) do ojačanog voda

LEGENDA: Neprijatelj
Naše snage

Prilikom upućivanja IG, njenom komandiru treba dati detaljna uputstva kako da se poveže sa jedinicama TO ili obaveštajnim organom odredjenog štaba, radi prikupljanja podataka, organizovanja ishrane, nege povredjenih itd.

Kada IG izvrši zadatak može da se povuče u sastav svoje jedinice, da se premesti u drugi rejon i produži prikupljanje podataka ili da se prepotčini nekoj partizanskoj jedinici ili jedinici TO.

U oklopnim i mehanizovanim jedinicama izvidjačke grupe, ako su na borbenim vozilima, mogu da budu ojačane do tenkovskog (mehanizovanog) voda, ali se upućuju tek u toku borbe, kada se ukaže povoljna prilika (češće u napadu), kroz medjuprostore u rasporedu neprijateljevih snaga, na manju dubinu.

U štabovima i jedinicama TO izvidjačke grupe se upućuju na najvažnije objekte koji se nalaze na većim odstojanjima. Pri tome ne sme da se dozvoli da grupa ostane po strani, već treba da bude na mestu sa koga će prikupiti najviše podataka. Zato će se često ubacivati u neprijateljeve objekte, koristeći lukavstvo i pomoć stanovništva.

d. Izvidjački odred

Izvidjački odred (IO) je izvidjački organ koji upućuje komanda brigade i divizije, a komanda puka samo kada izvodi borbena dejstva samostalno, na odvojenom pravcu, radi prikupljanja podataka o neprijateljevim glavnim snagama na posebno važnim pravcima.

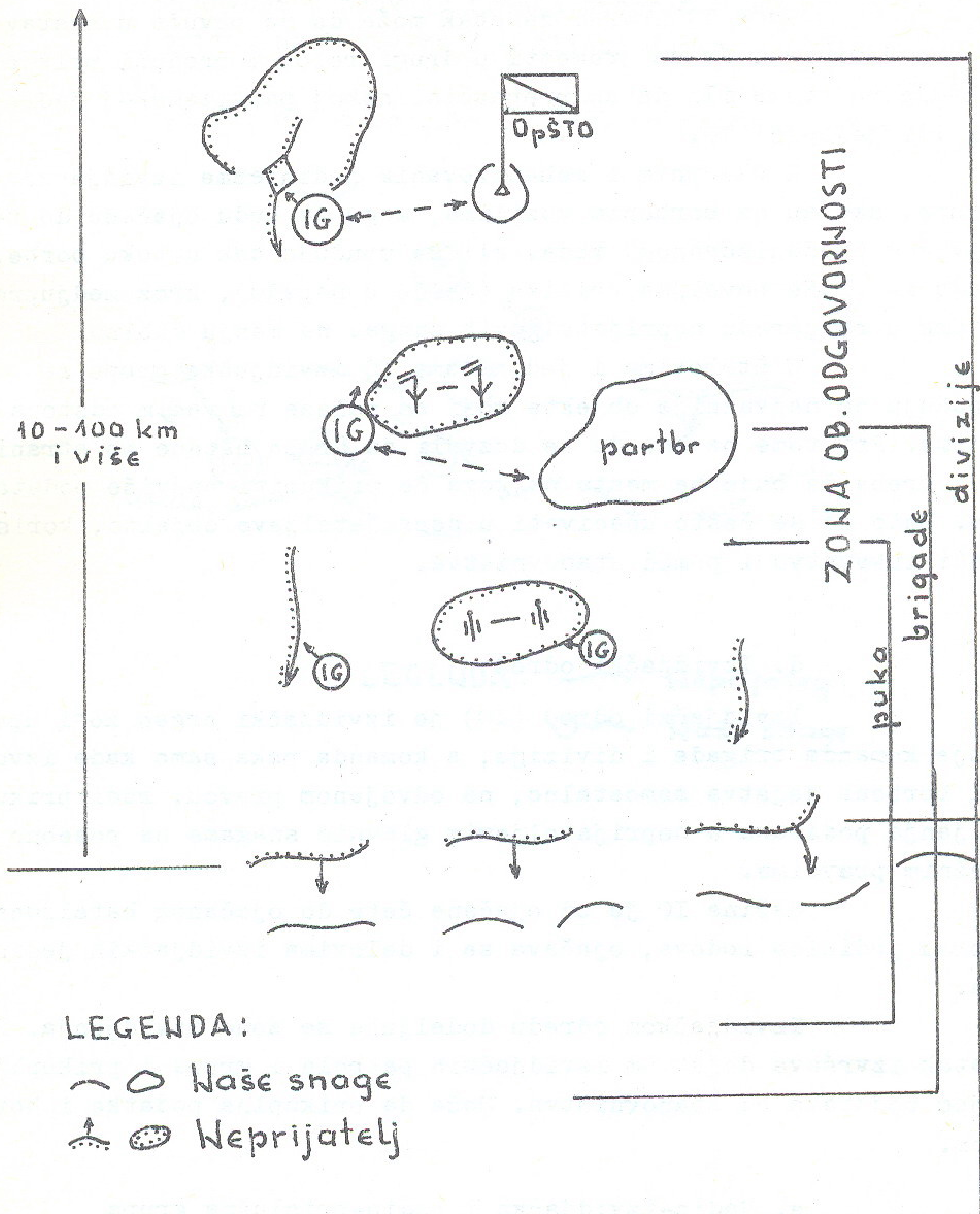
Jačina IO je od ojačane čete do ojačanog bataljona. Pored jedinica rodova, ojačava se i delovima izvidjačkih jedinica.

Izvidjačkom odredu dodeljuje se zona izvidjanja. Zadatak izvršava dejstvom izvidjačkih patrola i grupa i prikupljanjem podataka od stanovništva. Može da prikuplja podatke i borbom.

e. Radio-izvidjačka i radio-prislušna grupa

Radio-izvidjačka i radio-prislušna grupa (RIGr i

IZVIDJAČKA GRUPA IZ SASTAVA IZVIDJAČKIH JEDINICA
- za dejstvo u dubini neprijateljevog borbenog rasporeda

RPGr) su specijalizovani izvidjačkin organi za radio-izvidjanje. Formira ih komanda divizije, iz sastava radio-izvidjačkog voda izvidjačke čete.

Radio-izvidjačke grupe vrše radio-prisluškivanje i radio-goniometrisanje, a rasporedjuju se što bliže prednjem kraju (ne dalje od 5 km), uz medjusobno rastojanje 5 - 10 km. Teži se da rastojanje bude što veće, kako bi se obezbedili povoljni uslovi za radio-goniometrisanje.

Radio-prislušna grupa se postavlja u rejonu jedne od RIGr, najčešće središnje, a može i odvojeno. Vrši samo radio-prisluškivanje.

RIGr i RPGr vrše radio-izvidjanje na daljini do 30 km, u vrlo visoko-frekventnom opsegu. To su neprijateljevi radio-predajnici kojima se održava radio-veza u okviru puka (brigade), a delimično i izmedju puka (brigade) i divizije.

Radio-izvidjačku grupu sačinjavaju radio-prislušna i radio-goniometarska stanica (RPSt i RgSt), koje se nalaze na jednom mestu (postavljene u vozilu). Radio-prislušna grupa ima dve ili više radio-prislušnih stanica.

V. PRIKUPLJANJE OBAVEŠTAJNIH PODATAKA

1. Pojam i snage za izvršenje

Prikupljanje obaveštajnih podataka je najvažnija funkcija obaveštajnog obezbedjenja, u kojoj se angažuje najviše snaga i sredstava. Dok se ostale funkcije obavljaju u komandama (štabovima) i njima se pretežno bave obaveštajni organi tih komandi, na izvršenju ove funkcije rade i mnogi drugi. Pored posebnih obaveštajnih organa, u prikupljanju obaveštajnih podataka učestvuju sve jedinice i svi njihovi pripadnici. Nikako se ne sme shvatiti da je prikupljanje vezano isključivo za obaveštajne i izvidjačke organe. Naprotiv, vrše ga svi, od komandanta do poslednjeg vojnika. Razumljivo je da se svi pripadnici jedne komande ili jedinice ne bave ovim poslom u jednakom obimu.

Dok je jednima prikupljanje podataka osnovni zadatak i za to je vezana čitava njihova delatnost (obaveštajni organi, izvidjačke jedinice), drugi ga obavljaju povremeno ili stalno, uporedo sa izvršavanjem svojih osnovnih zadataka.

Sve jedinice i komande (štabovi) organizuju prikupljanje podataka za svoje potrebe i za potrebe pretpostavljene komande (na osnovu Naredjenja za izvidjanje), susednih i sadejstvujućih jedinica (na osnovu njihovih traženja). Posebno je značajno prikupljanje podataka od strane partizanskih jedinica i jedinica i štabova teritorijalne odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji, za potrebe jedinica raspoređjenih na frontu.

Masovnim korišćenjem jedinica TO, organa bezbednosti, društveno-političkih i drugih organizacija, svojih izvidjačkih jedinica i posebnih obaveštajnih organa, kao i celokupnog stanovništva na teritoriji, štabovi TO treba da budu u potpunosti upoznati sa situacijom na svojoj teritoriji. Obaveštajni organi komandi JNA dolaze do ovih podataka na razne načine (povezivanjem IG, radio-vezom, upućivanjem kurira, ličnim kontaktom i sl.) a sa podacima kojima oni raspolažu upoznaju obaveštajne organe štabova TO. Obaveštajni i izvidjački organi i starešine jedinica mogu prikupljati podatke i direktno od stanovništva.

Pored toga, svaka jedinica (komanda, štab) vrši razmenu podataka o neprijatelju sa susednim i sadejstvujućim jedinicama, a prima podatke i od pretpostavljene komande.

2. Načini

Za prikupljanje podataka postoje različiti načini.

Obaveštajno-operativna delatnost.To je delatnost kojom se bave posebni obaveštajni organi i izvršava se po posebnim propisima. Obuhvata razne mere i postupke, uz primenu raznovrsnih oblika i načina delovanja.

Izvidjanje.Radi se o aktivnosti kojom se prikupljaju podaci neposredno u toku borbe. Prikupljanje podataka u taktičkim jedinicama pretežno se vrši izvidjanjem. Ovo je osnovni, najvažniji način prikupljanja podataka, te će biti obradjen opširnije.

Ispitivanje ratnih zarobljenika i prebega. Ovo je važan način, kojim se može doći do raznovrsnih i važnih podataka o rasporedu, pripadnosti, sastavu, pa i namerama neprijatelja. Izvršavaju ga obaveštajni organi i organi bezbednosti ili posebno organizovani organi u višim komandama i štabovima JNA i TO, a u manjem obimu i starešine nižih jedinica. Rezultati ispitivanja zavise, pored ostalog, od veštine lica koje ga vrši, njegovog obrazovanja i poznavanja jezika. Potrebna je puna opreznost, zbog mogućnosti davanja lažnih podataka.

Izučavanje neprijateljevih dokumenata i novog naoružanja i vojne opreme. Dokumenta se detaljnije izučavaju u komandi puka i opštinskom štabu TO, od strane obaveštajnih i drugih organa komande (štaba), ili specijalizovanih organa u višim komandama. Starešine nižih jedinica uzimaju za sebe potrebne podatke i prosledjuju dokumenta višim komandama (štabovima). Posebna pažnja treba da se obrati na mogućnost dezinformacije, te uvek treba imati u vidu na koji se je način do dokumenta došlo. Izučavanje zaplenjenih primeraka novog naoružanja i opreme vrše stručni tehnički organi u komandi divizije (regionalnom štabu TO) i višim.

Izučavanje javnih i drugih publikacija i praćenje emisija neprijateljevih sredstava javnog informisanja. Vrši se u svim komandama i štabovima (ustanovama) JNA i TO. Ovim načinom dobijaju se više opšti podaci. U ratu postoje veća ograničenja, te je ovo pretežno mirnodobski način prikupljanja podataka. Izuzetak su vojna pravila i priručnici, iz kojih mogu da se dobiju važni i brojni podaci o načelima borbenih dejstava neprijateljevih jedinica.

Korišćenje podataka od struktura opštenarodne odbrane van OS. Ovaj način podrazumeva, na prvom mestu, korišćenje stanovništva kao izvora obaveštajnih podataka. Društveno-političke organizacije (Savez komunista, SSOJ, SSRN, sindikati) okupljaće široke slojeve naroda i delovati na puno uključivanje gradjana u obaveštajnu delatnost, koja, ovim načinom, dobija u snazi. Posebno veliki značaj ima na privremeno zaposednutoj teritoriji, gde neprijatelj treba da bude pod punom i neprekidnom kontrolom.

Razmena obaveštajnih podataka sa prijateljskim i savezničkim zemljama. U miru se ovaj način ne primenjuje, pošto ne bi bio u skladu sa medjunarodnom politikom naše zemlje, koja nesvrstavanje i nemešanje u poslove drugih stavlja na prvo mesto. U slučaju agresije, kada su strane jasno podeljene, možemo se osloniti na druge zemlje, pošto je agresor odredjen. Komande taktičkih jedinica mogu da dolaze u dodir sa predstavnicima drugih zemalja, ali po opštem planu. Inače, ovaj način primenjuje se na stepenu viših komandi.

3. Izvidjanje

a. Pojam, ko ga vrši i mesto

Izvidjanje je aktivnost koja se vrši radi prikupljanja podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama. Cilj izvidjanja je da se sopstvene snage zaštite od iznenadjenja, a komandantima jedinica obezbedi poznavanje situacije, kako bi mogli pravovremeno da donose odgovarajuće odluke za najcelishodnije angažovanje svojih snaga i njima efikasno komanduju. Vrši se neprekidno. U okviru obaveštajnog obezbedjenja izvidjanje predstavlja osnovni način prikupljanja podataka. U aktivnosti jedinica predstavlja jednu od stalnih mera borbenog obezbedjenja.

Izvidjanje organizuju i vrše sve komande i jedinice JNA, štabovi teritorijalne odbrane, partizanske jedinice i jedinice TO, kao i druge strukture opštenarodne odbrane. Pri tom se angažuju sve potčinjene jedinice, posebno izvidjačke (za formiranje specijalizovanih izvidjačkih organa). Štabovi teritorijalne odbrane angažuju sve strukture odredjene društveno-političke zajednice, uključujući društveno-političke organizacije, uz masovno učešće stanovništva. Time se obezbedjuje pokrivanje svih delova teritorije organima za prikupljanje podataka i detaljno poznavanje neprijatelja.

U odnosu na liniju fronta izvidjanje se vrši:

- u zahvatu fronta (odnosi se na taktičke jedinice u dodiru);

- na privremeno zaposednutoj teritoriji (naša državna teritorija na kojoj se nalaze elementi borbenog poretka i druge strukture neprijatelja);
- na neprijateljevoj teritoriji;
- u sopstvenoj pozadini (radi prikupljanja podataka o vazdušnim desantima, izvidjačkim, diverzantskim i drugim ubačenim neprijateljevim grupama).

U odnosu na prostor izvidjanje se vrši:
- sa zemlje,
- iz vazduha i
- na moru.

Izvidjanje sa zemlje

Vrše ga sve jedinice kopnene vojske, ali isto tako i jedinice ostalih vidova oružanih snaga koje su rasporedjene na zemlji ili raspolažu tehničkim sredstvima za takvu vrstu izvidjanja. Razume se da objekti izvidjanja mogu da se nalaze ne samo na zemlji, već i u vazduhu i na moru. Ovo izvidjanje biće detaljnije obradjeno u delu o izvidjanju rodova i službi.

Izvidjanje iz vazduha

Vrši se za potrebe svih vidova oružanih snaga. Pored prikupljanja podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama, ovim izvidjanjem mogu uspešno da se kontrolišu i aktivnosti sopstvenih jedinica: pokreti, efikasnost artiljerijske vatre, maskiranje i sl.

Za izvidjanje iz vazduha namenjena je izvidjačka avijacija, ali i posade svih ostalih letelica moraju da prikupljaju podatke o neprijatelju, uporedo sa izvršavanjem svog osnovnog zadatka. Za potrebe taktičkih jedinica KoV najpogodniji su helikopteri i laki borbeni avioni.

Kada se izvidjanje iz vazduha organizuje za potrebe taktičkih jedinica kopnene vojske, mora se voditi računa o ekonomiji snaga, pa se izvidjačkoj avijaciji daju važniji zadaci na većoj dubini, posebno oni koje je teško ili nemoguće izvršiti drugim načinima.

Iz vazduha može da se vrši vizuelno izvidjanje i izvidjanje tehničkim sredstvima.

Vizuelno izvidjanje je prikupljanje podataka neposrednim osmatranjem. Noću se koriste infracrveni uredjaji i osvetljavanje. Posebno je značajno u toku izvodjenja borbenih dejstava taktičkih jedinica kopnene vojske. Podaci vizuelnog izvidjanja dostavljaju se zainteresovanim komandama neposredno iz vazduha, radio-sredstvima, na talasu vazdušnog izvidjanja. Podatke primaju obaveštajni organi taktičkih jedinica (brigade, divizije), koji raspolažu odgovarajućim radioprijemnicima.

Izvidjanje tehničkim sredstvima vrši se pomoću uredjaja za fotografisanje (aerofoto-snimanje), elektronskih sredstava (elektronsko izvidjanje iz vazduha) i drugih tehničkih sredstava.

Aerofoto-snimanje može se vršiti danju i noću, prvenstveno onih objekata koji se duže zadržavaju na mestu. Vrši se ručnim i automatskim aerofoto-kamerama, koje su ugradjene na avionima izvidjačke avijacije. Može da bude vertikalno ili koso.

Elektronsko izvidjanje iz vazduha vrši se radi otkrivanja i praćenja zemaljskih elektronskih sredstava neprijateljevog ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane, posebnim uredjajima ugradjenim u jedinice izvidjačke avijacije.

Izvidjanje ostalim tehničkim sredstvima odnosi se na upotrebu sredstava koja koriste toplotna, svetlosna i radiološka zračenja i na akustična sredstva.

Izvidjanje na moru

Izvidjanjem na moru prikuplaju se podaci o pomorskim snagama neprijatelja (baziranje, aktivnost, namere) i objektima i uredjajima na pomorskom vojištu, a dopunjuju podaci o navigacijsko-hidrografskim i hidrometeorološkim prilikama u rejonima dejstva sopstvenih snaga.

I izvidjanje na moru može da se vrši iz vazduha, sa mora (površinsko i podvodno) i sa zemlje. Pri tome se koriste sve vrste brodova, avioni i helikopteri, izvidjačke i diverzantske grupe i razna tehnička sredstva (optička, akustička i elektronska.

b. Načini izvidjanja

Za izvidjanje u taktičkim jedinicama KoV koriste se različite snage, počev od vojnika u streljačkom stroju, na vatrenom položaju ili u marševskoj koloni, preko osmatrača (osmatračkih grupa), pa do specijalizovanih izvidjačkih organa, kao i razna sredstva, od dvogleda do radara i radiogoniometra. Zato je i utvrdjeno da se izvidjanje vrši raznim načinima:

- osmatranjem,
- tehničkim sredstvima,
- izvidjačkim borbenim dejstvima,
- borbom jedinica (borbenim poretkom) i
- prikupljanjem podataka od stanovništva.

Osmatranje

Ovo je način izvidjanja koji se vrši neprekidno, u svim taktičkim jedinicama JNA i TO, od odeljenja do divizije. Pored toga, svaki vojnik u borbenom poretku ili na bilo kojem drugom mestu vrši osmatranje uporedo sa izvršenjem svog osnovnog zadatka.

Prva dužnost komandira (komandanta), odmah po prijemu zadatka, je da organizuje osmatranje.

U jedinicama TO, pored osmatrača i osmatračkih grupa, za osmatranje se formiraju i osmatrački punktovi. Ovo su organi kojima se daje precizan zadatak. Ali, angažuju se i svi gradjani, koji se samo upućuju da prate neprijateljeve aktivnosti. Oni dostavljaju važnije podatke preko svojih društveno-političkih organizacija.

Štabovi i jedinice TO organizuju osmatranje na isti način kao odgovarajuće jedinice JNA, ali se pri davanju zadataka uzimaju u obzir specifičnosti rasporeda neprijatelja i sopstvenih snaga. Jedinice i štabovi TO, koji se nalaze na privremeno zaposednutoj teritoriji, moraju da organizuju kružno osmatranje, a prilikom izvršenja pokreta da se obezbede pokretnim osmatračnicama duž kolone, radi osmatranja ispred čela kolone, iza njenog začelja i na bokovima.

Način izvršenja osmatranja opisan je u delu o izvidjačkim organima.

Izvidjačka borbena dejstva

Ova dejstva vrše se radi zarobljavanja neprijateljevih oficira, kurira ili drugih lica i zaplene dokumenata opreme ili naoružanja, kako bi se, na taj način, došlo do potrebnih podataka. Izvode se iznenadno i brzo, po mogućnosti bez primene vatrenog oružja. To su:

- izvidjačka zaseda,
- izvidjački prepad i
- nasilno izvidjanje.

Izvidjačka zaseda je napadno dejstvo sa prikrivenog mesta, na neprijatelja koji je u pokretu. Izvodi se na frontu (liniji dodira) i u dubini neprijateljevog borbenog rasporeda. Postavlja se na pravcima kretanja neprijateljevih manjih grupa ili pojedinaca (izvidjački ili osiguravajući delovi, kuriri i sl.), na mestima koja omogućavaju prikriven raspored, efikasan napad i nesmetano izvlačenje iz rejona zasede. Izvidjački organ u zasedi obrazuje podgrupu za obezbedjenje i podgrupu za hvatanje (napad).

Izvidjački prepad je iznenadni napad na neprijatelja koji se nalazi na mestu (u zaklonu, skloništu, na osmatračnici, vatrenom položaju, stražarskom mestu i sl.). Za izvršenje prepada obrazuju se podgrupe: za otvaranje prolaza u preprekama, za obezbedjenje i za hvatanje.

Ako se prepad vrši na frontu (u zahvatu neprijateljeve prve borbene linije) formira se izvidjačka grupa jačeg sastava, specijalno za izvršenje tog zadatka. Tada se, naročito danju odredjuju i sredstva za podršku (mitraljezi i minobacači).

Nasilno izvidjanje primenjuje se kada na drugi način ne može da se dodje do potrebnih podataka, a radi otkrivanja sastava i rasporeda neprijatelja na odredjenom pravcu i prikupljanja podataka o njegovom sistemu vatre, zaprečavanju, fortifikacijskim radovima i sl. Organizuje ga komandant brigade ili divi-

zije, po posebnom planu.

Za nasilno izvidjanje formiraju se izvidjački odredi jačine ojačanog bataljona, koji dobijaju zadatke kao u napadu. Vrši se na više pravaca, kako bi se neprijatelj doveo u zabludu i stekao utisak da se radi o stvarnom napadu. Ustvari, nasilno izvidjanje i mora delovati kao stvarni napad, da bi neprijatelj normalno reagovao i otkrio ciljeve.

U toku nasilnog izvidjanja treba da se dodje do što većeg broja zarobljenika, kako bi, i na taj način, došli do potrebnih podataka.

Jedinice koje vrše nasilno izvidjanje redovno se ojačavaju, pored ostalog, izvidjačima svih rodova, radi formiranja izvidjačkih grupa. Osim toga, formira se veći broj glavnih i pomoćnih osmatračnica, kojima se daju uže zone osmatranja, angažuju se izvidjački organi i aktivira izvidjačka avijacija, kako bi se uočili svi ciljevi i prikupilo što više podataka.

Izvidjanje borbom (borbenim poretkom)

Vrši se u svim vidovima borbenih dejstava, jedinicama koje se nalaze u neposrednom borbenom dodiru sa neprijateljem i koje ga borbom prisiljavaju da otkrije svoj raspored, sistem vatre, plan dejstva i dr. Izvidjanje borbenim poretkom podrazumeva održavanje stalnog borbenog dodira sa neprijateljem, neprekidno osmatranje radi praćenja njegovih dejstava, zarobljavanje neprijateljevih vojnika i starešina i zaplenu dokumenata, naoružanja i opreme. Svi vojnici i starešine moraju odmah izveštavati pretpostavljene o svemu primećenom, jer se najčešće radi o podacima vremenski ograničene vrednosti.

Izvidjanje tehničkim sredstvima

Izvidjački organi i sve druge jedinice koriste u izvidjanju i tehnička sredstva, te se ovaj način izvidjanja delimično uklapa u ostale (korišćenje optičkih tehničkih sredstava, infracrvenih uredjaja, metaskopa, radarskih detektora itd). Kao poseban način, primenjuje se kroz elektronsko izvidjanje.

Elektronsko izvidjanje (EI) vrši se jedinicama koje su opremljene specijalnim elektronskim sredstvima. Organizuje se u puku i višim komandama i obuhvata:

- radio-izvidjanje,
- radio-tehničko izvidjanje,
- radarsko izvidjanje,
- televizijsko izvidjanje,
- lasersko izvidjanje i
- opto-elektronsko izvidjanje.

Radio-izvidjanjem se prikupljaju podaci o neprijatelju primenom radio-prisluškivanja (slušanje neprijateljevih radio i radio-relejnih veza) i radio-goniometrisanjem (odredjivanje mesta gde se nalazi radio ili radio-relejni predajnik). Pošto se, u okviru taktičkog radio-izvidjanja, prisluškuju i goniometrišu veze na vrlo visokofrekventnom području, sredstva za radio-izvidjanje treba da budu rasporedjena što bliže neprijateljevom prednjem kraju, na dominantnim tačkama, tako da daljina optičke vidljivosti bude što veća. Raspored radio-goniometara, pored toga, podrazumeva i veće medjusobno rastojanje. Naime, jednim goniometrom se odredjuje samo pravac predajnika, a da bi se odredilo i tačno mesto, potrebna su najmanje dva. Najprecizniji podaci se dobijaju kad su goniometri rasporedjeni u liniji čija je dužina dva puta veća od udaljenja neprijateljevog predajnika. Ta linija naziva se radio-goniometrijska osnovica (RgO). Takvu dužinu RgO je teško postići, pa se teži da uglovi presecanja goniometara ne budu suviše oštri, tj. da budu što bliži uglu od 90 stepeni.

Radio-tehničkim izvidjanjem se prikupljaju podaci o taktičko-tehničkim osobinama i mestu nalaženja neprijateljevih radara.

Radarsko izvidjanje organizuje se radi prikupljanja podataka o različitim ciljevima pomoću radarskih sredstava. To može biti živa sila, zatim vozila u pokretu, vatreni položaji minobacača i razni ciljevi u vazduhu. Radarsko izvidjanje vrši se u svim vremenskim prilikama, ali je posebno važno u uslovima

otežanog ili onemogućenog osmatranja. U okviru taktičkih jedinica kopnene vojske primenjuje se u puku i brigadi (otkrivanje žive sile i vatrenih sredstava), a posebno je razvijeno u RV i PVO, pretežno za otkrivanje ciljeva u vazduhu.

Televizijsko izvidjanje vrši se televizijskim kamerama, koje mogu biti postavljene na zemlji ili ugradjene u letelice ili plovna sredstva. Omogućava vizuelno osmatranje neprijateljevog borbenog poretka na većim daljinama, posredstvom televizijske tehnike.

Lasersko izvidjanje vrši se pomoću uredjaja koji koriste pojačanu i usmerenu svetlost, tzv. laserske zrake. Ovim sredstvima mogu da se odredjuju koordinate, udaljenje i oblik raznih ciljeva. Laserska tehnika još nije potpuno ispitana, ali se smatra da će imati vrlo široku primenu, uz maksimalne rezultate.

Opto-elektronsko izvidjanje vrši se raznim vrstama uredjaja koji omogućavaju osmatranje u uslovima ograničene vidljivosti. Ovi uredjaji najčešće koriste postojeću prirodnu svetlost (meseca, zvezda, velikih gradova, svetlost na bojištu), koju mnogostruko pojačavaju. Ovde se ubraja i izvidjanje već poznatim infracrvenim uredjajima.

Prikupljanje podataka od stanovništva

Od stanovništva podatke prikupljaju obaveštajni organi, komandiri izvidjačkih organa i starešine jedinica, kada je to moguće. Ovo se najviše odnosi na privremeno zaposednutu teritoriju, gde su češće direktne veze stanovništva sa jedinicama i starešinama iz štabova TO, a zatim i sa izvidjačkim organima jedinica koje dejstvuju na frontu, a izvidjaju dubinu borbenog rasporeda neprijatelja.

Ovako neposredno prikupljanje podataka vrši se organizovano, korišćenjem veza koje odredjuju obaveštajni organi TO, ili spontano, bez prethodne pripreme, od slučaja do slučaja.

Ipak, najveći broj podataka, dobijenih ovim načinom, ide preko društveno-političkih organizacija i to preko one organizacije koja, u odredjenom trenutku, ima najveće mogućnosti.

Njihovu aktivnost usmeravaju štabovi teritorijalne odbrane, prvenstveno opštinski, a takodje i obaveštajni organi u mesnim zajednicama.

U sopstvenoj pozadini stanovništvo može dati podatke na isti način, o delovima neprijateljevih vazdušnih desanata i ubačenim grupama raznih vrsta.

Ovaj način se vrlo malo koristi u zahvatu fronta, jer su na tom prostoru i mogućnosti stanovništva najmanje.

c. Podela izvidjanja

Podela izvidjanja može da se vrši u odnosu na cilj, prostor u kome se izvodi, izvršioce, angažovane snage i sredstva, objekte i sl.

Po cilju, obimu i angažovanim snagama i sredstvima, izvidjanje može biti:

- strategijsko,
- operativno i
- taktičko.

Sve osnovne i združene taktičke jedinice JNA i TO, opštinski i regionalni štabovi TO organizuju taktičko izvidjanje, koje treba da obezbedi podatke za potrebe komandovanja pri izvodjanju borbenih dejstava tih jedinica. Obuhvata dubinu do zadnje granice zone obaveštajne odgovornosti divizije.

Više komande organizuju operativno (komanda armije i druge) i strategijsko izvidjanje (vrhovna komanda), na većoj dubini.

Prema izvršiocima, izvidjanje se deli na:

- opštevojno,
- izvidjanje rodova i službi* i
- komandantsko.

---

* Ova vrsta izvidjanja nosi naziv "Izvidjanje vidova rodova i službi". Medjutim, pošto se radi o kopnenoj vojsci, ne pominju se drugi vidovi, bez obzira što izvidjaju za račun KoV. Osim toga, vidovska izvidjanja obradjena su u delovima o izvidjanju iz vazduha i na moru.

Opštevojno izvidjanje

Opštevojno izvidjanje ima opšti značaj za jedinicu kao celinu. Organizuje ga komandant (komandir), lično ili preko načelnika štaba. Obaveštajni organ je neposredni nosilac i organizator stručnih poslova, koji se odnose na organizovanje i sprovodjenje izvidjanja.

Za izvidjanje se koriste sve potčinjene jedinice. Izvidjačka jedinica koristi se za izvršavanje složenijih izvidjačkih zadataka, na težištu borbenih dejstava. Osim toga, podaci se mogu tražiti od pretpostavljene komande, susednih i sadejstvujućih jedinica. Poseban značaj ima razmena podataka izmedju jedinica koje dejstvuju na frontu i štabova teritorijalne odbrane, partizanskih jedinica i jedinica TO koje dejstvuju u dubini neprijateljevog rasporeda.

Izvidjanje rodova i službi

Organizuje se u jedinicama odredjenih rodova, odnosno službi i za njihove potrebe, ali se njime upotpunjavaju podaci opštevojnog izvidjanja, tako da ima značaja i za taktičku jedinicu kao celinu. Zato se i organizuje u saradnji sa obaveštajnim organima koji organizuju opštevojno izvidjanje.

Mora se imati u vidu da izmedju opštevojnog izvidjanja i izvidjanja rodova i službi nema nikakve granice. Praktično, sva rodovska izvidjanja slivaju se u opštevojno i čine jednu celinu, s tim što se izvidjački organi,formirani iz sastava izvidjačkih jedinica, smatraju opštevojnim.

Mada izvidjanje vrše svi rodovi i sve službe, u obimu prema svojim potrebama, za jedinicu kao celinu najveći značaj imaju: izvidjanje pešadijom, oklopnim jedinicama, artiljerijsko, inžinjerijsko i RHB izvidjanje.

Izvidjanje pešadijom i oklopnim jedinicama već je obradjeno u delu o načinima izvidjanja. Načini su isti kao kod izvidjanja uopšte, ali se pominje dejstvo izvidjačkih organa, kao poseban način,

Izvidjački organi vrše izvidjanje na mestu i u pokretu, premeštaju se u toku dejstva, prate objekte koji su im odredjeni, prilagodjavaju se zemljištu, prikupljaju podatke od stanovništva itd. Kao osnovni način dejstva primenjuju osmatranje, a zatim izvidjačka borbena dejstva. Koriste odredjena tehnička sredstva. Dakle, u ovom načinu izvidjanja spojeni su svi drugi. Izvidjački organi kreću se na motornim vozilima ili peške, zavisno od vrste jedinice koja ih upućuje i uslova u kojima se izvidjanje vrši.

U oklopnim jedinicama koriste se isti načini izvidjanja. Karakteristike su vezane za osnovna borbena sredstva ovih jedinica, a to su tenkovi i oklopni transporteri, koji se koriste i u izvidjanju.

Oklopna izvidjačka patrola može biti različite jačine i sastava, a najčešće je jačine jednog tenkovskog ili mehanizovanog voda, koji se ojačava pionirima, motociklistima, izvidjačima ABHO, a po potrebi i pešadijom. Može biti i manjeg sastava (1 - 2 tenka ili oklopna transportera, sa 2 - 3 motocikla).

Izvidjačka grupa je jačine od grupe vojnika (3 - 5) do ojačanog tenkovskog ili mehanizovanog voda. Karakteristično je da se redje upućuje pre početka borbenih dejstava, već tek u toku borbe. Ako se upućuje peške, u dubinu neprijateljevog borbenog rasporeda, redovno je slabijeg sastava (grupa izvidjača do odeljenja) i to iz mehanizovanih delova izvidjačke jedinice ili jedinice u dodiru.

Izvidjački odred upućuje se redovno na maršu, u napadu pri razvijanju uspeha u dubini neprijateljeve odbrane, a u odbrani kad ne postoji neposredan borbeni dodir sa neprijateljem.

<u>Artiljerijsko izvidjanje</u> organizuje se i izvodi u artiljerijskim jedinicama, radi prikupljamja podataka o neprijatelju, prvenstveno onih na osnovu kojih se planira upotreba artiljerije (podaci o artiljerijskim ciljevima). Osim toga, prikupljaju se podaci o zemljištu, stanju mora i meteorološkim prilikama, prate promene u rasporedu sopstvenih jedinica i osmatra dejstvo sopstvene artiljerije, radi pravovremenog planiranja i

uspešnog izvršenja razmeštaja, pokreta i dejstva artiljerije.

Artiljerijsko izvidjanje vrši se sa zemlje i iz vazduha. Izvidjanje sa zemlje obuhvata: vizuelno, topografsko, elektronsko, meteorološko i fotogrametrijsko.

Podaci se prikupljaju snagama i sredstvima artiljerijskog izvidjanja, a koriste se i podaci dobijeni opštevojnim izvidjanjem, pa se zato i organizuje u saradnji sa opštevojnim obaveštajnim organima.

Inžinjerijsko izvidjanje organizuje se i izvodi u svim taktičkim i višim jedinicama, posebno inžinjerijskim, a obuhvata prikupljanje podataka inžinjerijsko-tehničkog karaktera o neprijatelju i zemljištu, kako bi se pravovremeno izvršilo planiranje inžinjerijskog obezbedjenja i izveli inžinjerijski radovi.

U četi i bataljonu inžinjerijsko izvidjanje organizuje komandir (komandant) tako što svojim izvidjačkim organima i svim jedinicama daje zadatke iz tog okvira. U združenim taktičkim jedinicama za organizovanje inžinjerijskog izvidjanja odgovorni su inžinjerijski organi i starešine inžinjerijskih jedinica, koji angažuju sopstvene inžinjerijske organe ili, u saradnji sa obaveštajnim organima, uključuju inžinjerijske izvidjače u opštevojne izvidjačke organe.

Radiološko, hemijsko i biološko izvidjanje vrše sve jedinice rodova i službi, odgovarajućim sredstvima kojima raspolažu (dozimetri, radiološki i hemijski detektori) i organoleptičkim metodama, a složenije zadatke ovog izvidjanja izvršavaju jedinice ABHO, angažovanjem svojih izvidjačkih organa.

Biološko izvidjanje vrše organi sanitetske i veterinarske službe.

Izvidjanje u jedinicama teritorijalne odbrane organizuje se po načelima opštevojnog, odnosno rodovskog izvidjanja i ne izdvaja se u posebnu vrstu, ali uvek treba imati u vidu specifičnosti dejstva na privremeno zaposednutoj teritoriji, uklapanje u ostale forme obaveštajnog rada, masovno korišćenje stanovništva, kao i specifičan raspored neprijateljevih snaga (objekata izvidjanja).

Komandantsko izvidjanje

Komandantsko izvidjanje vrši lično komandant (komandir), sam ili sa odredjenom grupom starešina, radi prikupljanja podataka o neprijatelju, zemljištu i toku borbenih dejstava, kao i radi pokazivanja i preciziranja već poznatih podataka na zemljištu, prilikom saopštavanja odluke i u toku borbe.

Važno je da starešina lično osmatra bojište, ne samo radi praćenja dejstva neprijatelja, već i radi mogućnosti da lično prikupi nove podatke. Ovo posebno važi za niže starešine (komandire vodova i četa i komandante bataljona), jer njihovo komandovanje ne može da se zamisli bez ličnog praćenja toka borbenih dejstava. Viši komandanti najčešće ne mogu da kontrolišu ceo prostor na kome dejstvuju njihove jedinice, jer imaju široke zone dejstva, koje je teško ili nemoguće osmatrati sa jednog mesta. Zato oni osmatraju bojište na težišnom pravcu.

Pored izvidjanja neprijatelja, u toku komandantskog izvidjanja prati se i rad sopstvenih jedinica.

VI. OBAVEŠTAJNO OBEZBEDJENJE TAKTIČKIH JEDINICA U BORBENIM DEJSTVIMA

1. Rad obaveštajnih organa u toku pripreme, organizovanja i izvodjenja borbenih dejstava

a. Rad do prijema zadatka

Do prijema zadatka za marš ili borbu, pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove, odnosno pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove* prima opšte obaveštajne podatke od pretpostavljene komande i jedinica koje se na-

---

*Rad pomoćnika komandanta bataljona odnosi se samo na obaveštajnu funkciju.

laze u dodiru, obradjuje ih i upoznaje sa njima komandanta, načelnika štaba i druge organe komande, kao i potčinjene jedinice u potrebnom obimu. Neprekidno vrši opštu procenu neprijatelja i iznosi komandantu (načelniku štaba) zaključke iz te procene. Vodi računa o održavanju stalne borbene gotovosti izvidjačke jedinice. Organizuje mere obezbedjenja u izvidjačkoj jedinici, njene pripreme za izvršenje predstojećih zadataka (moralno-političku, bezbednosnu i materijalnu) i zbrinjavanje povredjenih i obolelih.

b. Proučavanje zadatka

Pošto je upoznat sa zadatkom, pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove) treba da sagleda mesto i ulogu svoje jedinice u borbenom poretku više, ulogu suseda i sadejstvujućih jedinica, raspored i zadatak štabova i jedinica TO i kako sve to utiče na organizovanje obaveštajnog obezbedjenja u izvršenju predstojećeg zadatka.

Ukoliko je dobio naredjenje za obaveštajno obezbedjenje (izvidjanje), proučava ga uporedo sa opštim zadatkom. Pri tome treba da sagleda:

- kolika zona obaveštajne odgovornosti je dodeljena njegovoj jedinici;
- koji su osnovni zadaci za prikupljanje podataka odredjeni od strane pretpostavljene komande i kako ih izvršiti;
- da li je jedinica ojačana i koji organi pretpostavljene komande prikupljaju podatke u zoni (na pravcu)odgovornosti njegove jedinice;
- da li ima nekih posebnih naredjenja u vezi sa organizovanjem izvidjanja.

Pošto je proučio zadatak i dobio potrebna naredjenja od komandanta (načelnika štaba), PNŠ (PK) izdaje, po potrebi, prethodno naredjenje izvidjačkoj jedinici i organizuje dopunsko izvidjanje.

Ako ima dovoljno vremena PNŠ (PK) upoznaje sa za-

datkom komandira izvidjačke jedinice, a potčinjenim jedinicama prenosi naredjenja komandanta u pogledu izvršenja dopunskog izvidjanja.

c. Procena neprijatelja i predlog

Ne treba zaboraviti da PNŠ (PK) vrši procenu neprijatelja neprekidno i da je svaki dobijeni podatak novi element u tom stalnom procesu. Dakle, procena je vršena i pre dobijanja zadatka.

Pošto je proučio zadatak, PNŠ (PK) usmerava dotadašnju procenu na uži prostor (prema zadatku), odnosno na zonu odgovornosti, vodeći računa o novoprimljenim podacima o neprijatelju.

U toku procene treba da se dodje do zaključka o jačini, sastavu, stanju, rasporedu, mogućnostima i verovatnom daljem načinu dejstva neprijatelja.*

Procenu neprijatelja neprekidno vrše i svi ostali organi komande, u potrebnom obimu, a posebno komandant i načelnik štaba.

Pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove) treba uvek da bude spreman da iznese zaključke iz procene, na zahtev komandanta ili načelnika štaba.

Važno je da se, po izvršenoj proceni, dodje do zaključka šta o neprijatelju još nije poznato i šta treba preduzeti radi prikupljanja podataka koji nedostaju.

Na osnovu dobijenog zadatka, naredjenja pretpostavljene komande, zamisli komandanta, uputstava načelnika štaba i procene neprijatelja, pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove) sastavlja Predlog za obaveštajno obezbedjenje (or-

---

*Sadržaj procene obradjen je u delu o obradi podataka.

ganizaciju izvidjanja)[*], koji sadrži:

- osnovne zadatke izvidjanja u toku pripreme i izvodjenja borbenih dejstava (najvažniji zadaci koje treba izvršiti);
- na koji pravac i za izvršenje kojih zadataka usmeriti težište izvidjačke aktivnosti;
- koje snage i sredstva upotrebiti za izvršenje postavljenih zadataka, a koje zadržati u rezervi;
- pravci odgovornosti potčinjenih jedinica;[**]
- koji podaci ne mogu da se prikupe sopstvenim snagama, od koga ih i na koji način tražiti;
- kako organizovati vezu sa izvidjačkim organima;
- da li ima i koji su zahtevi prema drugim organima komande, pretpostavljenoj komandi, susednim i sadejstvujućim jedinicama, štabovima i jedinicama TO.

PNŠ (PK) izlaže predlog komandantu ili načelniku štaba usmeno.

d. Rad posle donošenja odluke

Pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove) redovno učestvuje u komandantskom izvidjanju. Po naredjenju komandanta, iznosi starešinama osnove za organizaciju obaveštajnog obezbedjenja i osnovne zadatke izvidjanja.

U vremenu odredjenom za planiranje borbenih dejstava PNŠ (PK) sastavlja plan izvidjanja (u diviziji plan obaveštajnog obezbedjenja), a zatim radi na organizovanju izvidjanja (davanje zadataka, priprema i upućivanje izvidjačkih organa).

---

[*] Predlog za obaveštajno obezbedjenje podnosi pomoćnik načelnika štaba u diviziji, a predlog za organizaciju izvidjanja pomoćnik u brigadi, puku i bataljonu. Sva obaveštajna dokumenta rade se uz upotrebu odgovarajućih izraza. Ovo zbog toga, što za prikupljanje podataka u diviziji postoje šire mogućnosti, dok se u ostalim jedinicama svodi na izvidjanje. To ne znači da se obaveštajno obezbedjenje, sa svim njegovim elementima, ne sprovodi i u osnovnim taktičkim jedinicama.

[**] Bataljonima i četama daju se pravci, a brigadama i pukovima zone odgovornosti.

Pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove daje zadatak komandiru izvidjačke jedinice što pre, kako bi ovaj mogao blagovremeno da pripremi izvidjačke organe.

Zadatak se daje prema sadržaju Naredjenja za izvidjanje, s tim što se sadržaj prilagodjava potrebama izvidjačke jedinice. Osim toga, komandir izvidjačke čete (voda) upoznaje se o:

- rasporedu štabova i jedinica TO, podacima koje od njih treba prikupiti, kako stupiti sa njima u dodir i znacima raspoznavanja;
- rasporedu ostalih struktura i organa ONO (izvidjački organi društveno-političkih zajednica, organi javne i državne bezbednosti, rukovodstva društveno-političkih organizacija i organa vlasti), načinu povezivanja s njima i znacima raspoznavanja.

Potčinjenim jedinicama dostavlja se Naredjenje za obaveštajno obezbedjenje (divizija), odnosno Naredjenje za izvidjanje (brigada, puk, bataljon). Ovo naredjenje se u bataljonu prenosi usmeno.

Upućivanje izvidjačkih organa koji hitno treba da krenu na izvršenje zadatka može da se izvrši i pre donošenja odluke, uz saglasnost načelnika štaba (komandanta), s tim da njihova aktivnost bude kasnije uklopljena u plan izvidjanja.

Zadatke izvidjačkim organima daje PNŠ (PK), a u puku, brigadi i diviziji, po njegovom ovlašćenju, i referent za obaveštajne poslove ili komandir izvidjačke jedinice. Organima koji se upućuju na izvidjanje posebno važnih objekata na težištu dejstava, zadatak može dati čak i komandant jedinice ili načelnik štaba. Ovo je češći slučaj u nižim jedinicama.

Pripreme izvidjačkih organa vrše komandiri vodova i četa iz čijeg se sastava formiraju, a za važne zadatke i PNŠ (PK). Sprovode se moralno-političke, bezbednosne, stručne i materijalne pripreme.

Komandir čete lično daje zadatak izvidjačkim organima ili to prepušta komandiru voda (ukoliko je izvidjački organ jačine odeljenja ili manji). Komandir čete organizuje pripremu izvidjačkih organa, koju izvode komandiri vodova ili on lično.

U naredjenju izvidjačkim organima daje se:

- podaci o neprijatelju;
- zadaci jedinica u dodiru, susednih izvidjačkih organa i jedinica TO;
- neposredan zadatak izvidjačkog organa, pravac kretanja, vreme polaska na zadatak, način i vreme ubacivanja, mesto baziranja, vreme podnošenja izveštaja;
- znaci raspoznavanja, način povezivanja sa izvidjačkim jedinicama, organima i štabovima TO;
- mesto komandira i način održavanja veze;
- gotovost za izvršenje zadatka;
- mere bezbednosti i samozaštite;
- postupak po izvršenju zadatka.

2. Objekti i zadaci izvidjanja

Pod objektima izvidjanja podrazumevaju se svi elementi neprijateljevog borbenog poretka i važni zemljišni rejoni ili tačke na koje je usmereno dejstvo izvidjačkih i drugih organa za prikupljanje podataka. Objekti na zemljištu mogu da budu prirodni (visovi, prevoji, tesnaci) i veštački (naseljena mesta, mostovi, raskrsnice, pojedine zgrade i sl.).

Objekti izvidjanja mogu biti različite veličine, što zavisi od stepena komande koja organizuje izvidjanje i drugih činilaca (načina izvidjanja, snaga koje se angažuju, oblika borbenih dejstava itd). Radi proračuna sopstvenih mogućnosti i realnog planiranja izvidjanja, uzima se da je objekat izvidjanja neprijateljeva jedinica jačine bataljona - diviziona. Ovo se može uzeti kao prosečna veličina objekta. Za komandanta bataljona objekti će biti jačine voda, eventualno čete, a ponekad i odeljenja.

Dakle, objekat izvidjanja je odredjena neprijateljeva jedinica ili tačka na zemljištu. Medjutim, radi lakšeg snalaženja i preglednosti u odredjivanju zadataka pri planiranju, objekte grupišemo po srodnosti i najčešće ih pominjemo tako grupisane.

Objekti izvidjanja su sledeći:

- nuklearna borbena sredstva;
- oklopne, mehanizovane i pešadijske jedinice u neposrednom dodiru (bataljoni prve linije);
- borbene jedinice u dubini (rezerve i drugi ešeloni združenih taktičkih jedinica);
- artiljerijske jedinice;
- komandna mesta i centri veze;
- helikopteri i snage za vazdušni desant;
- pozadinske jedinice i ustanove;
- snage za obezbedjenje PZT;
- prirodni i veštački zemljišni objekti.

Kada je reč o prikupljanju podataka za potrebe viših jedinica, na većoj dubini privremeno zaposednute teritorije, broj objekata se dalje proširuje:

- oklopne i mehanizovane snage u operativnoj dubini;
- ekonomski objekti;
- luke i aerodromi;
- snage na PZT (za civilne poslove i psihološko-propagandna dejstva, uporišta, garnizoni, logori) itd.

Kada se planira obaveštajno obezbedjenje ili vrši procena neprijatelja, objekti se uvek sagledavaju po pravcima, s tim što se najveća pažnja pridaje onima na glavnom pravcu. Izvršiocima se za izvidjanje odredjuju konkretni objekti, s tim da jedan izvidjački organ može da prikuplja podatke o jednom, a samo pod posebno povoljnim uslovima o dva objekta. Medjutim, kada objekat pokriva širi prostor (na primer, raketni divizion na vatrenom položaju), za njegovo obuhvatanje biće potrebne i veće izvidjačke snage.

U toku planiranja i organizovanja obaveštajnog obezbedjenja uvek se naglašavaju najvažniji objekti, koji ne smeju biti ispušteni. To su redovno nuklearna borbena sredstva, brzopokretne jedinice (oklopni i mehanizovani bataljoni u dodiru ili u sastavu rezervi), jedinice podrške (artiljerija i minobacači) i protivoklopne jedinice.

Zbog različitih postupaka u raznim vidovima borbenih

dejstava, objekti imaju i različite karakteristike.

Za svaki objekat može da se odredi veliki broj zadataka. To su pojedinosti koje nas, u odredjenom trenutku, interesuju i koje treba da otkriju izvidjački i drugi organi za prikupljanje podataka. Zavise od vrste objekta i njegove uloge u borbenom poretku neprijatelja. Zadaci mogu da budu usmereni u pravcu otkrivanja tih pojedinisti, proveravanja pojedinih već ustanovljenih podataka ili praćenja dalje aktivnosti odredjenog objekta. Zadaci izvršiocima treba da budu precizno odredjeni.

Iako postoje isti ili slični zadaci za različite objekte, ima i znatnih razlika. Drukčiji su zadaci u vezi sa jednim oklopnim bataljonom u rezervi, u odnosu na artiljerijski divizion. Zadaci mogu biti mnogobrojni, a odredjuje ih obaveštajni organ koji organizuje izvidjanje, za svaki objekat posebno. Osnovne zadatke izvidjanja odredjuje komandant, na predlog obaveštajnog organa.

Zadaci koje treba izvršiti pri izvidjanju jednog bataljona u dodiru (ako se nalazi u odbrani), mogli bi biti da se otkrije:

- vrsta bataljona;
- raspored po četama;
- kako su rasporedjeni i u kom stepenu uradjeni fortifikacijski objekti;
- vrste i mesta prepreka i prolaza u njima;
- organizacija vatrenog sistema (položaji i eventualne zone dejstva važnijih vatrenih sredstava);
- mesto i vrsta tenkova , oklopnih transportera i protivoklopnih sredstava;
- raspored i jačina bataljonske vatrene grupe;
- slabosti u rasporedu (nebranjeni medjuprostori, otkriveni bokovi, neposednuti rejoni u dubini odbrane);
- moralno-političko stanje ljudstva;
- gubici u ljudstvu i borbenim sredstvima;
- dalje namere.

Pri izvršavanju ovih zadataka treba imati u vidu načela borbenih dejstava neprijatelja. Bataljoni najčešće posedaju odbrambeni rejon širine i dubine 3 - 5 km, a četa 800 - 1500 m.

Četni minobacači rasporedjuju se na 500 - 600 m, a bataljonski na 1 - 2 km od prednjeg kraja. Prednji kraj rezerve je na dubini 2 - 3 km. Ovo su uopštene, najčešće primenjivane norme kod bataljona KoV raznih zemalja. U izvidjanju se uzimaju u obzir načela borbenih dejstava stvarnog neprijatelja.

Ako bi objekat izvidjanja bio neprijateljev bataljon u rezervi brigade (puka), koja vrši napad, zadaci bi bili:

- vrsta bataljona;
- tačan rejon u kome je rasporedjen;
- raspored po četama;
- pripreme za izvršenje pokreta;
- vreme i pravac pokretanja iz očekujućeg rejona;
- raspored po ešelonima i pravac kretanja;
- linija i vreme uvodjenja u borbu.

Time se zadaci za ovaj bataljon ne iscrpljuju, već nailaze novi, koji su karakteristični za dalje dejstvo ovog bataljona u toku napada, posle njegovog uvodjenja u borbu.

Zadaci za izvidjanje diviziona brigadne (pukovske) artiljerije bili bi da se otkrije:

- tačan rejon u kome se nalazi;
- raspored po baterijama i orudjima;
- vrsta, kalibar i broj orudja;
- režim vatre;
- priprema za pokretanje sa vatrenog položaja;
- vreme, način i pravac kretanja na nove vatrene položaje;
- rejon novih VP (da li je divizion ostao objedinjen ili je podeljen na više pravaca).

Ovo su samo primeri zadataka za pojedine objekte, a sve je nemoguće navesti, jer ih nameće sama borbena situacija.

3. Izvidjanje na maršu

Izvidjanje organizuju jedinice na maršu obavezno, ali je ono pojačano ako se predvidja borba u susretu.

Osmatranje organizuju organi marševskog osiguranja

i jedinice u glavnini kolone. U delovima za osiguranje osmatranje je neprekidno i usmereno u svim pravcima. U glavnini kolone težište je na bočnom osmatranju. Glavna pažnja usmerena je na mogućnost da neprijatelj upotrebi vazdušni desant u marševskoj zoni.

Izvidjačke patrole upućuju se iz sastava jedinica marševskog osiguranja, po potrebi. Kreću se na odredjenoj daljini ispred osiguravajućih delova, marševskom brzinom. Pored prikupljanja podataka o neprijatelju (sprečavanje iznenadjenja), izvidjačke patrole obeležavaju prepreke na maršruti i pronalaze obilaske. Ukoliko dodje do borbe u susretu, kreću se u skokovima, koristeći se pogodnim zemljištem za maskiranje i prikriveno osmatranje. Pri susretu sa manjim neprijateljevim grupama, obilaze ih i produžavaju prikriveno kretanje. O svemu primećenom izveštavaju. Kada naidju na neprijateljeve glavne snage, zaustavljaju se ili ubacuju u medjuprostore neprijateljevih jedinica, prikupljaju o njima podatke i o svemu primećenom izveštavaju.

Da se brzina marševanja ne bi smanjivala i što više se štedele snage, izvidjačke patrole upućuju se na bočne pravce samo izuzetno. Ove pravce izvidjaju partizanske jedinice i jedinice TO koje se nalaze u marševskoj zoni.

Izvidjačke grupe upućuju se samo kada se predvidja borba u susretu. One se kreću najvećom brzinom i zaustavljaju se u predvidjenim rejonima, tako da se nadju u neprijateljevom borbenom rasporedu kada dodje do borbe u susretu.

Ukoliko se na maršu upućuje, izvidjački odred izvršava težišne zadatke izvidjanja na maršu. Zato se ojačava izvidjačkim delovima, te se izvidjačke patrole i grupe formiraju iz njegovog sastava.

Izvidjačkim delovima može da bude ojačan i prednji odred, ukoliko se formira. Tada se jedinica na maršu oslanja na izvidjanje koje organizuje ovaj organ. Ovo izvidjanje se izrazito pojačava ukoliko dodje do susreta sa neprijateljem.

Glavnina izvidjačke jedinice kreće se u ešelonu komande, a kada se predvidja borba u susretu, sa glavninom čelnog odreda (prethodnice, čelnog odeljenja).

Jedinice za elektronsko izvidjanje (riv izvidjačke

čete divizije i rao izvidjačkog voda puka) kreću se u sastavu glavnine izvidjačke čete (voda), a razvijaju se za izvidjanje odmah po susretu sa glavnim neprijateljavim snagama. Radi lakšeg razvoja, ukoliko se maršuje u dve kolone, jedinice elektronskog izvidjanja mogu da maršuju podeljene po kolonama.

Izvidjanju na maršu poklanja se posebna pažnja pri maršovanju na privremeno zaposednutoj teritoriji. Osmatranje se organizuje u svim jedinicama. Izvidjačke patrole se upućuju u svim pravcima sa kojih je moguć nailazak neprijatelja. Izvidjačke grupe formiraju se pravovremeno i upućuju u rejone razmeštaja neprijateljevih jedinica i u rejon marševskog cilja. Budno prate pokrete neprijatelja i izveštavaju u slučaju da postoji mogućnost ugrožavanja jedinica na maršu. Za praćenje neprijateljeve aktivnosti angažuju se i jedinice koje nisu uključene u maršovanje.

4. Izvidjanje u napadu

a. Uslovi za izvidjanje

Opšte karakteristike napada i različiti uslovi u kojima se izvodi neposredno utiču i na organizaciju izvidjanja.

Ako se napada iz neposrednog dodira, biće potrebno da se izvrši pregrupisavanje snaga, a to uzrokuje odgovarajuća pomeranja i u rasporedu izvidjačkih organa i sistemu osmatranja. Povoljna je okolnost što se izvidjački organi jedinice koja napada već nalaze na izvršenju zadatka, te jedinica dobija podatke neposredno, od svojih organa. Osim toga, pošto je jedinica već dejstvovala u toj zoni (na primer, prelazak u napad iz odbrane), ima organizovano sadejstvo sa štabovima i jedinicama TO, što je posebno važno.

Kada se napada iz pokreta, javljaju se mnogi problemi. Jedinice nemaju detaljne podatke o neprijatelju, a vreme za organizovanje izvidjanja redovno je kratko. Da ne bi došlo do prevremenog otkrivanja našeg napada od strane neprijatelja, zabranjeno je ubacivanje izvidjačkih organa u njegov raspored pre

početka napada. Zato je jako važno da se na vreme dobiju najpreciznij podaci od jedinice koja je u dodiru i da ta jedinica ne prekida svoj rad na prikupljanju podataka. Kod jedinice u dodiru treba što pre da dodje obaveštajni organ jedinice koja napada, kako bi pravovremeno primio podatke o neprijatelju i preuzeo potrebne veze sa jedinicama i štabovima TO. Komandiri vodova i četa u dodiru neposredno će pokazati starešinama jedinice koja napada raspored neprijateljevih snaga, mesta vatrenih sredstava, prepreke i prolaze u njima, medjuprostore, pogodne prilaze i sl. Potreban deo izvidjačkih organa jedinice u dodiru prepotčinjava se jedinici koja napada i dalje prikuplja podatke za njen račun. Snage za izvidjanje tehničkim sredstvima su udvostručene, jer se angažuju svi radio-izvidjački vodovi i radarska odeljenja. Izvidjački organi jedinice koja napada uvode se postepeno, uz potpunu upotrebu početkom napada.

Samim tim što su u napadnoj zoni već izvodjena borbena dejstva, jedinice će raspolagati brojnim podacima i poznavati mnoge neprijateljeve jedinice. Veliku ulogu u prikupljanju podataka imaće jedinice i štabovi TO, koji razvijaju najveću moguću aktivnost i pre početka i u toku napada.

Uslovi za dejstvo izvidjačkih organa mogu da budu vrlo različiti, što će najviše zavisiti od osobenosti neprijateljeve odbrane. Najpovoljniji uslovi su ako je odbrana razvučena, sa većim medjuprostorima, i organizovana na brzinu. Teže je ako je odbrana organizovana pravovremeno (solidno utvrdjivanje i brojne prepreke).

b. Dejstvo izvidjačkih organa

Osmatrački organi treba da usmere pažnju na otkrivanje vatrenog sistema u zahvatu prednjeg kraja odbrane, rasporeda neprijateljevih snaga, protezanja prepreka i prolaza u njima, medjuprostora i otkrivenih bokova. U toku napada stalno prate borbeni poredak, ne prekidajući osmatranje.

Radarske stanice neprekidno prate borbeni poredak svoje jedinice, usmeravajući glavnu pažnju na pravce pokreta neprijateljevih jedinica koje se povlače i eventualno pokretanje

jedinica iz dubine za izvršenje protivnapada.

Poželjno je da izvidjačke patrole budu motorizovane ili mehanizovane, kako bi uspešno pratile jedinice u napadu. Kreću se neposredno iza jedinica u dodiru. U toku napada koriste svaku mogućnost da se ubace u medjuprostore ili na bokove neprijateljevih jedinica i stvore sebi povoljne mogućnosti za osmatranje i primenu izvidjačkih borbenih dejstava. Izvidjačke patrole oklopnih i mehanizovanih jedinica treba da budu spremne i za dublje prodore, posebno u momentu kada naše jedinice prelaze u gonjenje neprijatelja.

Izvidjačke grupe jedinica u dodiru prikupljaju podatke u dubini neprijateljevog borbenog rasporeda do početka napada. Početkom napada ubacuju se nove IG (jedinica koje napadaju). Ubacivanje se vrši peške (kroz medjuprostore), a na veće daljine helikopterima. Izvidjačke grupe prikupljaju podatke o rezervama, sredstvima za podršku i elementima pozadine. Najvažnije je praćenje neprijateljevih rezervi: jačina, vrsta, raspored, pravci eventualnih pokreta, utvrdjivanje linija u dubini odbrane, zaprečavanje. Od posebnog je značaja da se otkrije eventualno dovodjenje novih jedinica iz dubine, pravci povlačenja jedinica u odbrani i pripreme za izvršenje protivnapada. Na ovim zadacima traži se i puno angažovanje jedinica i štabova TO. Izvidjačke grupe se pomeraju uporedo sa pomeranjem neprijateljevog borbenog poretka ili sačekuju nailazak svoje jedinice.

Ukoliko neprijatelj uspe da se odvoji od naših snaga, komanda brigade i divizije (puk ako dejstvuje na zasebnom pravcu) mogu da formiraju i upute izvidjački odred.

Organi radio-izvidjanja (radio-izvidjačke i radio-prislušne grupe) treba da vode računa o pravovremenom premeštanju u naredne rejone, s tim da obezbede neprekidnost praćenja odgovarajućih neprijateljevih veza i otkrivanje novih. Zato premeštanje ne treba da bude često, ali se ne sme dozvoliti ni preveliko zaostajanje. Važno je da pravovremeno budu otkriveni neprijateljevi predajnici koji rade u pokretu, s tim da se otkrije pravac pokreta i s kim održavaju vezu.

Do punog izražaja dolazi izvidjanje borbom, čije je

težište na vodovima i četama u dodiru. Stalnim pritiskom neprijatelj se primorava na otkrivanje, ali će se rezultati postići samo ako se neprekidno osmatra. Osmatranje u toku napada mora biti primenjivano od svih vojnika i starešina, a ne samo od strane osmatračkih organa.

U toku gonjenja do punog izražaja dolazi upotreba izvidjačkih patrola, koje treba da budu motorizovane, mehanizovane ili tenkovske. One neprekidno prate neprijateljev borbeni poredak i ubacuju se u stvorene medjuprostore, krećući se uporedo sa neprijateljevim jedinicama koje se povlače. Izvidjačke grupe se postavljaju na dominantne tačke sa kojih mogu da prate povlačenje. Pošto su jedinice u gonjenju obavezne da sa neprijateljem stalno održavaju neposredan borbeni dodir, osmatranje se vrši sa pojačanim naporima.

Zadaci izvidjanja u toku gonjenja su vrlo različiti. Prikupljaju se podaci o:

- početku izvlačenja, jačini i sastavu snaga koje se izvlače na pojedinim pravcima;
- neprijateljevom poretku u izvlačenju;
- mogućnostima odsecanja i okruženja neprijatelja;
- sastavu i jačini zaštitnica i rejonima njihovih položaja;
- rejonima rasporeda i aktivnosti rezervi, posebno brzopokretnih;
- stanju komunikacija na pravcima dejstva naših snaga, stanju objekata na njima, prelazima na rekama i prohodnosti uopšte;
- preprekama na koje neprijatelj nailazi usled dejstva naših partizanskih jedinica i jedinica teritorijalne odbrane.

Uspeh gonjenja često će zavisiti baš od dobro organizovanog izvidjanja.

5. Izvidjanje u odbrani

a. Uslovi za izvidjanje

Taktičke jedinice mogu preći u odbranu u različitim uslovima, s obzirom na prostor (u zahvatu fronta, na privremeno

zaposednutoj teritoriji ili u vlastitoj pozadini), mesto u borbenom poretku više jedinice, odnos prema snagama neprijatelja (u neposrednom borbenom dodiru ili van dodira), vreme koje im stoji na raspolaganju (pravovremeno ili nepravovremeno) i karakteristike zemljišta. Svi ovi uslovi neposredno utiču i na organizaciju obaveštajnog obezbedjenja. Nepovoljniji uslovi stiču se na ravničastom zemljištu, kada se odbrana organizuje u neposrednom dodiru i nepravovremeno.

Pošto napadač ima inicijativu, a jedinica u odbrani je više vezana za zemljište, redje će se dolaziti do zarobljenika, kao značajnog izvora podataka.

Napadač ima vrlo zgusnut borbeni poredak, što je diktirano potrebom grupisanja snaga, radi postizanja uspeha u napadu. Ovo, s jedne strane, otežava kretanje izvidjačkih organa, posebno delovanje obaveštajnih organa TO, a s druge, pojavljuje se veliki broj objekata izvidjanja, koje je teško pokriti. Zato je naprezanje izvidjačkih organa povećano i potrebno je preciznije organizovati sadejstvo jedinica JNA i TO.

Veće naprezanje izvidjačkih jedinica i organa potrebno je i u sopstvenoj pozadini, s obzirom na čestu primenu vazdušnih desanata. Pošto neće biti mogućnosti da izvidjačke jedinice obuhvate izvidjanjem sve rejone pogodne za desantiranje, povećava se uloga obaveštajnih organa i jedinica teritorijalne odbrane u osmatranju, obaveštavanju i javljanju u vezi sa desantima. Izvidjačke jedinice JNA pojačale bi svoju aktivnost u desantnim rejonima po spuštanju desanta. U otkrivanju vazdušnih desanata veliku ulogu imaju i jedinice u dodiru, koje otkrivaju elemente desanta i njihovu pripremu i prate vazdušni desant od poletanja do preleta linije fronta.

Mogućnosti za baziranje i maskiranje izvidjačkih grupa u dubini neprijateljevog borbenog poretka su veće nego u napadu, jer mogu da budu pravovremeno ostavljene u željenim rejonima (ako se odbrana organizuje van borbenog dodira), ali su uslovi za povratak izvidjačkih grupa u sastav svojih jedinica daleko teži nego u napadu.

b. Dejstvo izvidjačkih organa

Osmatranje se organizuje tako da neprijatelj bude uočen na najvećim odstojanjima i ne prekida se u toku izvodjenja odbrane. Posebno je važno da se na vreme otkrije eventualni noćni napad ili ubacivanje dela neprijateljevih snaga u našu pozadinu. Zato se noćno osmatranje pažljivo organizuje. Osmatrači dopunjavaju osmatranje prisluškivanjem, a osmatračke grupe organizuju noćni rad po smenama i koriste infracrvene i druge optoelektronske uredjaje.

Mesta radarskih stanica pažljivo se biraju, kako bi se dobila što veća zona osmatranja, da bi se neprijatelj pratio na najvećim daljinama dometa radara.

Izvidjačke patrole imaju veliku ulogu. Ako se odbrana organizuje van neposrednog borbenog dodira, upućuju se ispred osiguravajućih delova, kako bi pravovremeno dostavljale podatke o jačini neprijatelja na pojedinim pravcima. Kasnije se njihovo kretanje uskladjuje sa borbom jedinica u osiguranju. U toku izvodjenja odbrane IP se nalaze blizu prednjeg kraja odbrane, težeći da iskoriste svaku priliku da se približe neprijatelju, koristeći medjuprostore i otkrivene bokove. Posebno treba da obrate pažnju na neprijateljeve snage koje vrše obilazak, pravovremeno otkrivajući sve pokušaje neprijatelja da dovede naše snage u okruženje.

Izvidjačke patrole u sopstvenoj pozadini tesno saradjuju sa jedinicama TO i budno prate sva zbivanja na teritoriji, da bi se pravovremeno otkrilo ubacivanje raznih grupa od strane neprijatelja i spuštanje vazdušnih desanata. U slučaju da neprijatelj upotrebi vazdušni desant, prvi zadatak najbližih taktičkih jedinica (bataljoni, čete i sve jedinice TO) je da upute patrole u rejone desantiranja i otkriju: jačinu, sastav, pravce dejstva desanta, snage na pojedinim pravcima i kako je vazdušni desant podržan.

Izvidjačke grupe pravovremeno se ostavljaju u rejonima gde će verovatno biti rasporedjeni pojedini elementi neprijateljevog borbenog poretka. Tako se IG već nalaze u predvidjenim rejonima kad neprijatelj počne da formira svoj borbeni pore-

dak, prate njegovo kretanje i izveštavaju o postupcima koje preduzima. Po potrebi vrše manja pomeranja, kako bi došle u najpovoljniji položaj prema objektu o kome treba da prikupljaju podatke.

Osnovni zadaci izvidjačkih grupa u dubini neprijateljevog borbenog poretka su da prate i pravovremeno otkriju nuklearna borbena sredstva, pomeranje i uvodjenje rezervi (posebno oklopnih), prikupljaju podatke o artiljeriji, prate sve pokrete neprijatelja i otkrivaju rejone komandnih mesta. Posebno treba da obrate pažnju eventualnom upućivanju rezervi na bočne pravce. Na većoj dubini koriste podatke dobijene od stanovništva.

Po izvršenju prvostepenog zadatka IG može da ostane na mestu i prati druge elemente neprijateljevog borbenog poretka koji nailaze u njenu zonu izvidjanja ili da se pomera, prateći kretanje objekta koji joj je odredjen. Po naredjenju se povlači u sastav svoje jedinice, a ukoliko joj je to onemogućeno, može da bude prepotčinjena nekoj partizanskoj jedinici ili jedinici teritorijalne odbrane.

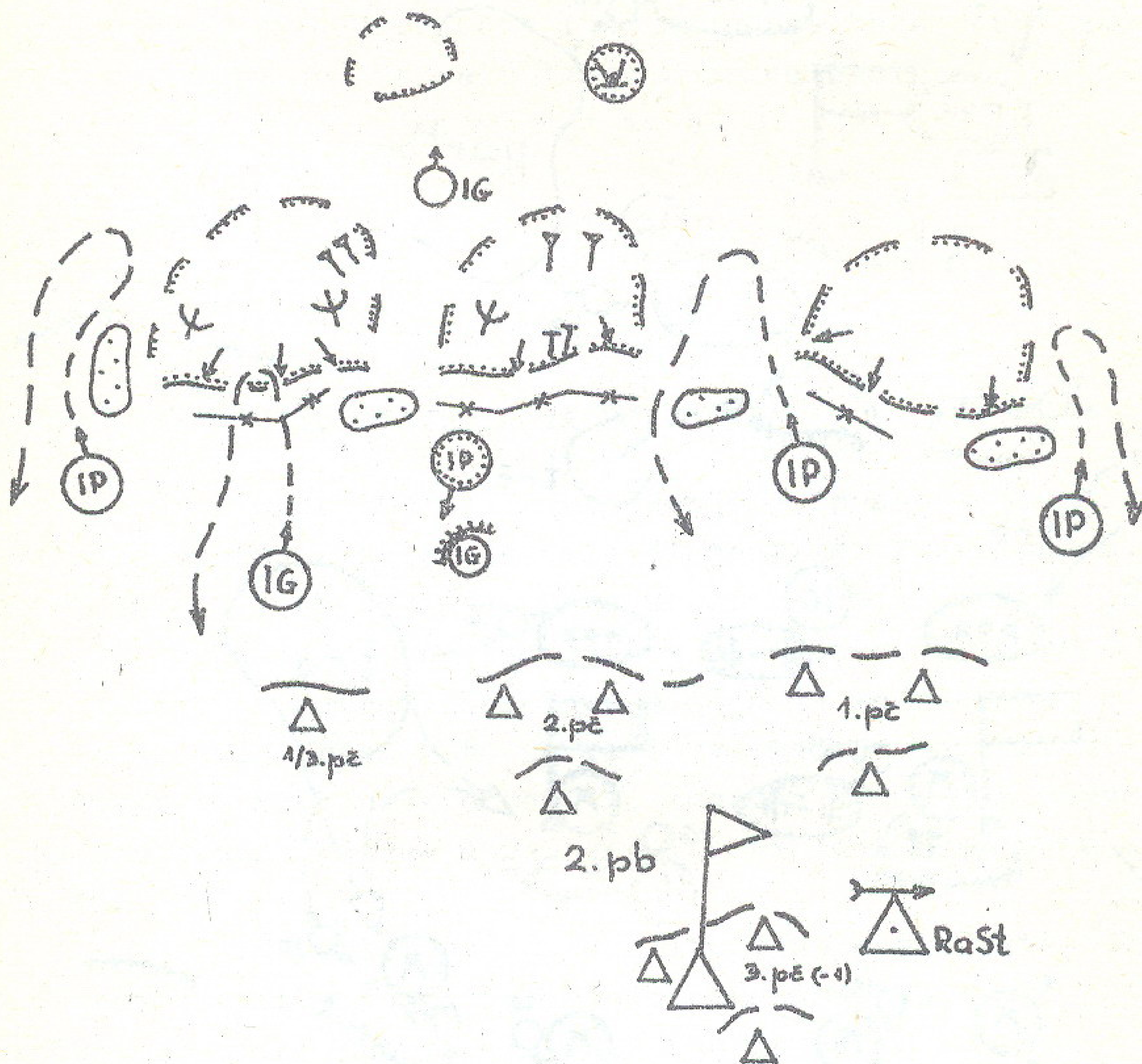
Izvidjačke grupe iz sastava bataljona i četa u dodiru mogu vrlo uspešno da organizuju izvidjačke zasede i prepade, pogotovo kad neprijateljev borbeni poredak postane nesredjen i izdužen. Grupe koje se upućuju u dubinu neprijateljevog rasporeda pretežno izvršavaju zadatak osmatranjem, težeći da otkriju i prate četne i bataljonske rezerve i vatrene položaje četnih i bataljonskih sredstava podrške.

Radio-izvidjačke i radio-prislušne grupe postavljaju se nešto dublje nego u napadu, kako bi se izbeglo njihovo često premeštenje. Pored praćenja neprijateljevog radio-saobraćaja, jako je važno radio-goniometrisanjem neprekidno otkrivati nove rejone komandnih mesta, kako bi se ustanovilo kojim pravcima se neprijatelj kreće. Premeštanje grupa se planira tako da u radio-izvidjanju ne bude prekida.

Izvidjanje borbom se neprekidno primenjuje.

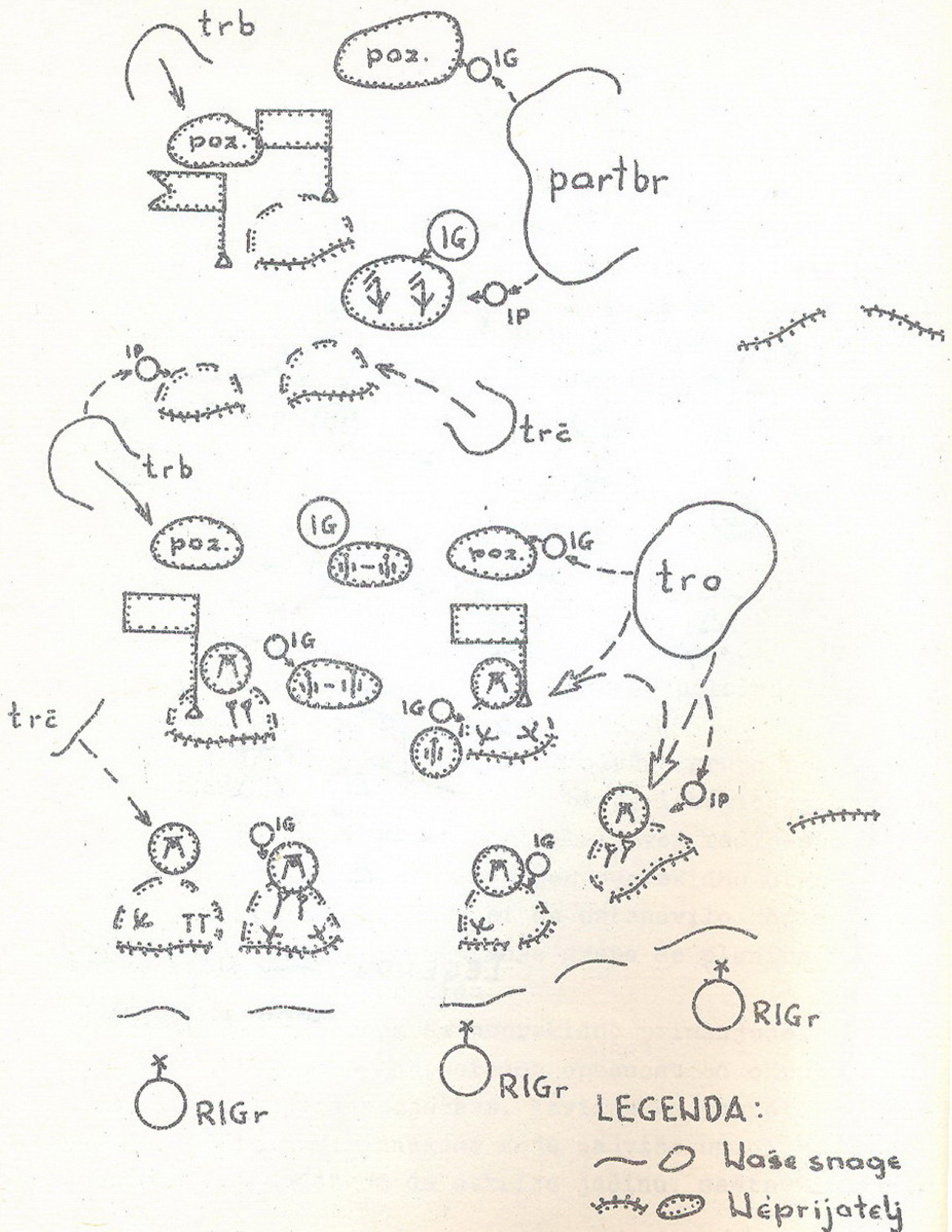
Ukoliko postoji neposredna opasnost od okruženja naših snaga, izvidjanje se pojačava. Izvidjačke patrole se upućuju prema neprijateljevim snagama koje najviše ugrožavaju naš borbeni poredak, sa zadatkom da otkriju jačinu, sastav i pravce

IZVIDJANJE U ZAHVATU FRONTA

LEGENDA: Naše snage
Neprijatelj

IZVIDJANJE U DUBINI NEPRIJATELJEVOG BORBENOG RASPOREDA

kretanja kolona koje neprijatelj upućuje na bokove i pozadinu naših snaga. Odmah se prikupljaju podaci o najslabijim mestima u neprijateljevom borbenom poretku. Ukoliko dodje do okruženja, ovi podaci se dopunjuju i omogućavaju donošenje najbolje moguće odluke za proboj. U okruženju i u toku proboja izvidjanje se organizuje u svim pravcima, opet sa težištem na delove neprijatelja koji najviše ugrožavaju naše snage. U tome veliku ulogu ima samoinicijativa komandira četa i komandanata bataljona, na kojima je, u ovim uslovima, najveći teret u organizaciji izvidjanja.

U toku izvlačenja iz borbe izvidjačke patrole ostaju poslednje u dodiru sa neprijateljem. I u ovom slučaju postoje veliki medjuprostori, što izvidjački organi treba da koriste u punoj meri.

VII. OBAVEŠTAJNA DOKUMENTA

Obaveštajno obezbedjenje je posao koji zahteva vrlo studiozan rad u svim njegovim elementima. Planiranjem, obradom podataka i izveštavanjem bave se obaveštajni organi komandi i normalno je da njihov rad ostane zabeležen. Planiranje je nemoguće izvesti usmeno. Naredjenja mogu da se prenesu na potčinjene i usmenim putem i to se radi kad god je moguće, ali se lični kontakt ne može uvek otvariti, posebno kod viših komandi, pa su tada obavezna pisana naredjenja. Isti je slučaj i sa izveštavanjem.

Normalno je da se prikupljanje obaveštajnih podataka organizuje tako da obaveštajnim organima neprekidno stižu različiti podaci od mnogih izvora. Jako je važno da se ti podaci zabeleže, kako bi se normalno odvijala obrada podataka, a obradjene podatke takodje treba zabeležiti, odnosno ucrtati u kartu. Sve to zahteva obimnu dokumentaciju.

Pravilima su predvidjena jednoobrazna dokumenta za sve stepene komandi, gde god je to bilo moguće, ali se ona prilagodjavaju potrebama i obimu rada odredjene komande. Svakako, obimniju dokumentaciju vode više komande, a prema nižim se ona

sve više uprošćava, tako da pomoćnik komandanta bataljona vodi samo najpotrebnija dokumenta. Komandir čete sve podatke ubeležava u ratni blok i na radnu kartu.

Ovde će biti reči o dokumentima koja se rade u puku i bataljonu.

1. Obaveštajni dnevnik

Obaveštajni dnevnik (prilog br. 1) služi za evidentiranje podataka koje dobija obaveštajni organ i za traženja podataka.

Iz dnevnika mora tačno da se vidi kada je primljen podatak ili traženje, ko ga je poslao i potpun sadržaj. Osim toga, obavezno se daje ocena pouzdanosti izvora i tačnosti podatka, ali se ovo ubeležava posle obrade.

Podaci se unose u dnevnik po redu kako pristižu.

Na kraju dana dnevnik potpisuje pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove (pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove).

2. Plan izvidjanja

Ovaj dokument radi se tekstualno, na posebnom obrascu (prilog br. 2), a u puku i bataljonu može samo šematski, na karti, uz potrebna objašnjenja i zabelešku u ratnom bloku. Drugi slučaj češće će primenjivati pomoćnik komandanta bataljona.

U plan izvidjanja unose se zadaci po objektima, tako da se tačno vidi koje podatke treba prikupiti pre početka borbe, a koje u toku borbenih dejstava. Zatim se unose izvršioci za svaki zadatak, koji su bili predvidjeni u predlogu obaveštajnog organa komandantu. Sve ovo unosi se tako da bude jasno i pregledno, kako bi zadaci mogli da se bez teškoća prenose iz plana u naredjenja potčinjenim jedinicama i izvidjačkim organima.

U napomeni na kraju plana daje se angažovanje snaga (koji organi, u kom sastavu, iz koje jedinice, kada i u koji rejon se upućuju) i druga pitanja (održavanje veze sa štabovima TO, dostavljanje izveštaja i sl.).

3. Naredjenje za izvidjanje

Ovaj dokument (prilog br. 3) radi se pismeno u puku i višim komandama. U bataljonu i četi izdaje ga komandant (komandir) ili pomoćnik komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove usmeno.

Osnov za izradu naredjenja je plan izvidjanja, u kome se nalaze svi važniji potrebni podaci, što olakšava sastavljanje naredjenja.

Naredjenje za izvidjanje sastavlja obaveštajni organ, a potpisuje komandant. Potčinjenima se dostavlja zajedno sa komandantovom odlukom.

4. Obaveštajni izveštaj

Obaveštajni izveštaj je dokument kojim se podaci o neprijatelju dostavljaju pretpostavljenoj komandi. Može biti redovni i vanredni.

Redovni obaveštajni izveštaj (prilog br. 4) dostavlja se u vremenu koje odredi pretpostavljena komanda, a najčešće je dnevni. Teži se da se vreme dostavljanja poklapa sa slanjem operativnog izveštaja komande. Dostavljaju se podaci u izvornom obliku, što pruža mogućnost pretpostavljenoj komandi, da sama izvrši obradu. Unose se podaci koji nisu davani od poslednjeg redovnog izveštaja. Za izradu zaključaka koriste se svi raspoloživi podaci.

Vanredni obaveštajni izveštaj dostavlja se prema potrebi, važnosti i hitnosti obaveštajnog podatka. Naime, dostavljaju se podaci koji bi postali nepravovremeni ako bi se čekao redovni izveštaj i tako izgubili na vrednosti.

Obaveštajni izveštaj potpisuje načelnik štaba, ali može i njegov pomoćnik za obaveštajne poslove, ukoliko se dostavlja samostalno (odvojeno od operativnog). Pomoćnik NŠ potpisuje vanredni izveštaj.

Uz izveštaj se dostavljaju i zaplenjena dokumenta.

Obaveštenje o neprijatelju (za potčinjene, sadejstvujuće i susedne jedinice) radi se u sličnoj formi.

5. Traženje obaveštajnih podataka

Obaveštajni podaci mogu se tražiti od pretpostavljene, susedne ili sadejstvujuće komande, odnosno štaba TO na čijoj teritoriji se izvode borbena dejstva. Traže se oni podaci koje jedinica ne može prikupiti sopstvenim snagama i sredstvima, a komanda od koje se traže ima za to mogućnosti.

Pored uobičajenog zaglavlja (kao u izveštaju), u traženje se unosi:

- kratka karakteristika dejstva neprijatelja, iz koje se vidi nužnost podataka koji se traže;
- redosled podataka koji se traže, po stepenu hitnosti;
- kada, gde i na koji način dostaviti tražene podatke.

Traženje potpisuje pomoćnik načelnika štaba za obaveštajne poslove.

6. Šema osmatranja

Pored dnevnika i radne karte, na osmatračnici se radi i šema osmatranja, u koju se unose različiti podaci:

- mesto osmatračnice;
- orijentiri;
- zona osmatranja;
- karakteristični objekti na zemljištu;
- uočeni podaci o neprijatelju.

Šema osmatranja (prilog br. 5) služi osmatračkoj grupi za tačno obaveštavanje o položaju osmotrenog cilja, a radi je komandir osmatračnice. Orijentiri se unose prema njihovom spoljnjem izgledu, a ostali objekti na zemljištu topografskim znacima. Osmatračnica i podaci o neprijatelju crtaju se prema ustaljenim taktičkim znacima (po Uputstvu za vodjanje radne karte).

7. Dnevnik osmatranja

Ovo je obrazac u koji se unose svi podaci koji su na osmatračnici prikupljeni osmatranjem i prisluškivanjem. Dnev-

nik (prilog br.6) služi i kao evidencija dostavljanja podataka.

8. Radna karta obaveštajnog organa

Radna karta je najvažniji, a u uslovima brzih promena u borbenim dejstvima i jedini dokument obaveštajnog organa. Ako se uredno vodi, omogućava brz pregled stanja neprijatelja, njegovo praćenje, izdavanje naredjenja, sastavljanje izveštaja i procenu neprijatelja.

Radna karta se vodi primenom ustaljenih taktičkih znakova i skraćenica, prema Uputstvu za vodjenje radne karte.

Obaveštajni organ u puku i bataljonu upotrebljava karte razmera 1:50ooo i 1:100ooo.

Radna karta pomoćnika komandanta bataljona za obaveštajno-bezbednosne poslove sadrži:

a. O neprijatelju:

- jedinice u dodiru: bataljoni, čete, vodovi;
- jedinice u dubini: četne, bataljonske i pukovske rezerve;
- komandna mesta i centre veze bataljona i pukova;
- jedinice podrške: vatrene grupe četa i bataljona, pukovsku artiljeriju;
- pozadinske jedinice bataljona i pukova;
- taktičke vazdušne desante (pre i posle desantiranja) u rejonu bataljona i susednim rejonima;
- izvidjačke i diverzantske grupe;
- elemente obezbedjenja privremeno zaposednute teritorije;
- sve ostale podatke koji mogu imati uticaja na izvršenje zadatka bataljona.

b. O sopstvenim snagama:

- raspored osnovnih elemenata borbenog poretka;
- načelan raspored suseda;
- podatke o partizanskim jedinicama i jedinicama TO i njihove zadatke;
- izvidjačke organe bataljona;

- izvidjačke organe pretpostavljene komande u zoni bataljona.

Osim navedenih elemenata (obaveštajnih), unose se i potrebni podaci po bezbednosti, koji se odnose na neprijatelja (radio-predajnici u našoj pozadini, aktivnost agenata, bacanje letaka i dr.) i na sopstvene snage (organi milicije i SUP-a, raspored i zadaci vojne policije, rejoni zabrana i ograničenja, osetljivi objekti značajni sa stanovišta bezbednosti i sl.).

VIII. P R I L O Z I

Prilog broj 1

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

OBAVEŠTAJNI DNEVNIK KOMANDE 3.pb

od....... do ....

	Ko i kada izveštava		S A D R Ž A J izveštavanja - obaveštavanja	Ocena pouzd. izvora i tačn. podatka	T R A Ž E N J E obavešt. podatka (ko, kada i od koga traži)	Potpis lica koje unosi podatak
	Izvor (jedin., organ)	Datum i čas				
1	2	3	3	4	5	6
1.	1.pč	06.00 02.05.	K.282, južno 1 km, na VP minobacači 107 mm	A/T		
2.	IP-1	06.15 02.05.	Na sev. padinama Golo brdo (k.322) rasporedjen u odbrani jedan sv, sa dva mitraljeza. Ispred položaja žičana mreža od 3 reda, dužine 200 m.	A/V	Komandir 3.pč (u rez) -koje su jačine neprijat.snage na sev. padinama Golo brdo - 06.40 02.05. - od komande 3.pb	
3.	Z	06.30 02.05.	U rejonu Golo brdo nema nikakvih jedinica; rezerva bataljona je dalje u dubini, za oko 8 km.	D/L	Komandant 3.pb - da li ima neprijat. artiljerije u rejonu Uvala, koje je jačine i vrste - 06.55 02.05. - od komande 5.pp	
			i t d .			

POM.K-TA ZA OB.-BEZB.POSLOVE
poručnik
(potpisuje na kraju dana)

Prilog broj 2

ODOBRAVAM:
KOMANDANT
pukovnik
NN

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

P L A N   I Z V I D J A N J A

komande ..3. pp za period od .... do ....

Sekcije 1:50000 ....

OBJEKTI I ZADACI	Snage za prikupljanje podataka				Ocena izvršenja
	Izvidj. organi	Potčinj. jedinice	Jedinice i štabovi TO	Traženja od pretp. k-de i suseda	
1	2	3	4	5	6
a) Do početka napada I. JEDINICE U DODIRU 1. Do ...... otkriti raspored neprijatelja na pravcima:	IG-4/2. RaST-1 i 2	1.pb 2.pb		1/6.pd	
2. Do .... otkriti raspored minskih polja i žičanih prepreka na pravcima:	-"-	-"-		-"-	
3. Do .... ustanoviti da li na pravcu .... postoji neposednut medjuprostor, koje je veličine i kako se kontroliše.		1.pb		-"-	
4. Do .... ustanoviti da li na pravcu .... ima tenkovskih jedinica, njihovu vrstu i raspored tenkova.	IG-4/2.			-"-	

1	2	3	4	5	6
II REZERVE 1. Do .... ustanoviti da li se u rejonu .... nalazi pukovska rezerva, njenu jačinu i raspored	IG-5/2		OpŠTO... 1.trč	1/6.pd	
2. Otkriti jačinu, sastav i raspored bataljonskih rezervi na pravcima: - ______ -	RaSt-1 RaSt-2	1.pb 2.pb		1/6.pd	
3. Ustanoviti kakve fortifikacijske radove izvode snage u dubini i koje mere preduzimaju radi zaprečavanja na pravcima: - ______ -	- " -		OpŠTO... 1.trč	1/6.pd	
4. Otkriti jačinu i raspored snaga za zaštitu boka na pravcu ...., posebno u rejonu			OpŠTO... 2.trč		
III SREDSTVA PODRŠKE 1. Do .... otkriti rejone VP, jačinu, sastav i raspored bataljonskih vatrenih grupa neprijatelja, obraćajući posebnu pažnju rejonima: i	RaSt-1 RaSt-2	1.pb 2.pb		1/6.pd	
2. Do .... ustanoviti da li se u rejonu .... nalazi pukovska artiljerija, otkriti njenu jačinu, sastav, raspored i kalibar orudja	IG-5/2			1/6.pd	
3. Do .... otkriti raspored protivoklopnih orudja, posebno na pravcu	IG-4/2 IG-5/2		1. i 2. trč	1/6.pd	
itd.					

1	2	3	4	5	6
b) U toku napada					
1. Utvrditi stepen neutralisanja neprijatelja na delu fronta od......do.........	RaSt-1 i 2	Sve jed. u dodiru			
2. Utvrditi početak izvlačenja snaga u dodiru i pravce njihovog povlačenja	- " -	- " -			
3. Pratiti povlačenje neprijatelja i otkriti koje linije poseda u dubini	IG-1 i 2		OpŠTO... 1.i 2.trč		
4. Pravovremeno otkriti pokretanje rezerve na pravcu ...., pravac pokreta i liniju uvodjenja u borbu	IG-1 RaSt-1		1. trč		
5. Ustanoviti da li se u dubini nepr. odbrane vrši dopunsko zaprečavanje	IG-1 i 2		1. i 2. trč		
6. Ustanoviti gde se nalazi pukovsko KM, kada i gde se premešta.				3.pd	
7. Utvrditi gubitke neprijatelja		Sve jedin. u dodiru	1. i 2. trč		
8. Otkriti rejone rasporeda pozadinskih jedinica, na kojim pravcima vrše dotur i evakuaciju i njihovo premeštanje	IG-1 i 2		OpŠTO... 1.trč	3.pd	
itd.					

ANGAŽOVANJE SNAGA:
IG-1, sastava........ uputiti u rejon........... u ...... časova
IG-2, sastava....... uputiti u rejon........... u ...... časova
1.pb upućuje IP, jačine .... napravac ....
RaSt-1 u rejonu .... RaSt-2 u rejonu ....

Izveštaje dostavljati: dnevne do .... časova, vanredne po potrebi.
Redovni izveštaji pretpostavljenoj komandi do .... časova.
IG-1 održava vezu sa OpŠTO.... u rejonu........., na način........
IG-2 održava vezu sa 2.trč u rejonu ...., na način ....

Osmatračnicu formirati iz sastava .... i postaviti u rejon .....

POM.NS ZA OB. POSLOVE
kapetan I klase
NN

Prilog broj 3

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

Komanda ... pp
Vreme ....
Mesto ....

Komandi .... pešadijskog bataljona

Naredjenje za organizaciju izvidjanja Ob.br. ....
Sekcije 1:100000 ----------------------------
1:50000 ----------------------------

1. Neprijatelj .... (iznose se, prema potrebi, kratki podaci o stanju i namerama neprijatelja).

2. Pravac odgovornosti ....
Težište izvidjanja usmeriti na pravac ......

3. Za potrebe ove komande prikupiti sledeće podatke:

a) Do gotovosti za napad (odbranu):

- do .... ustanoviti koje se jedinice brane u rejonu ...., njihov raspored, jačinu i sastav;

- do .... otkriti da li se u rejonu ...... nalaze neprijateljeve snage, njihovu jačinu, sastav i verovatne namere;

- do .... otkriti vatrene položaje minobacača, obraćajući naročitu pažnju rejonu ....;

- do .... ustanoviti stepen fortifikacijskog uredjenja i otkriti raspored i vrstu neprijateljevih minskih polja, posebno na pravcu ....;

b) U toku borbe:

- ustanoviti jačinu, sastav i raspored neprijateljevih snaga na pravcu ....;

- proveriti rejon vatrenih položaja minobacača, otkriti početak njihovog premeštanja i nove vatrene položaje;

- pravovremeno otkriti pokretanje rezerve na pravcu ...., njenu jačinu, sastav, linije razvoja i pravac protivnapada;

- ustanoviti kojim pravcima i sa kojih položaja se neprijatelj povlači i gde organizuje odbranu u dubini, obraćajući posebnu pažnju pravcu .... i liniji ....

4. Do .... časova uputiti izvidjačku patrolu jačine ...., radi kontrole pravca (rejona) ....

Prepad radi hvatanja neprijateljevog vojnika izvršiti u vremenu .... u rejonu ....

5. U zoni vašeg dejstva, za potrebe ove komande, prikupljaju podatke .... (na pr.: RaSt-1, koja se kreće na pravcu ....).

6. Zarobljenike i prebegla lica, radi daljeg ispitivanja, dokumenta i nova tehnička sredstva upućivati obaveštajnom organu ove komande u rejon ....

7. Mere bezbednosti.

8. Vezu sa obaveštajnim organom ove komande održavati ....

9. Redovne obaveštajne izveštaje dostavljati svakodnevno do ...., a vanredne po potrebi.

MP

KOMANDANT
pukovnik
NN

Radjeno u 2 primerka
Napisao: kap. .....
Kucao: st.vod. .....
Dostavljeno:
- primerak br.2 komandi 2.pb, po kuriru u rejon ....
- primerak br.1 u arhivu (ob.organu).

Pomoćnik nač. štaba za ob. poslove upoznao:

koga	kada	potpis
NA		....
NI		....
itd.		

NAPOMENA: Podaci ispod potpisa unose se u sva obaveštajna dokumenta.

Prilog broj 4

Komanda ..... pb
Vreme ....
Mesto ....

VOJNA TAJNA
Strogo poverljivo

Komandi .... pp

Obaveštajni izveštaj Ob. br. ......
Sekcije 1:50000 ....

1. Od poslednjeg redovnog izveštaja prikupljeni su ovi podaci:

a) Dejstvom izvidjačkih organa ....
b) Borbenim dejstvima jedinica ....
c) Ispitivanjem ratnih zarobljenika ....
d) Iz zaplenjenih dokumenata ....
e) Od ... trč -.....................................
itd.

2. Na osnovu raspoloživih podataka može se zaključiti:

a) Neprijatelj je u toku............, na pravcu .... izvršio .... i sada se nalazi u sledećem rasporedu: ....; imao je gubitke u ljudstvu ...., a u tehničkim borbenim sredstvima .... ;

b) Neprijateljeva rezerva u jačini ...., nalazi se u rejonu ...., a verovatni pravci njene upotrebe su: .... i ....;

c) u rejonu .... nalazi se .... ;

d) verovatne dalje namere neprijatelja ....;

itd.

3. Za dalje prikupljanje podataka ...... (na pr. uputili smo IP-3 na pravac ....), a nameravamo .... (na pr. da izvršimo izvidjački prepad u rejonu ....).

4. Molimo da za naše potrebe ustanovite da li se u rejonu .... nalaze minobacači 120 mm i u kojoj jačini.

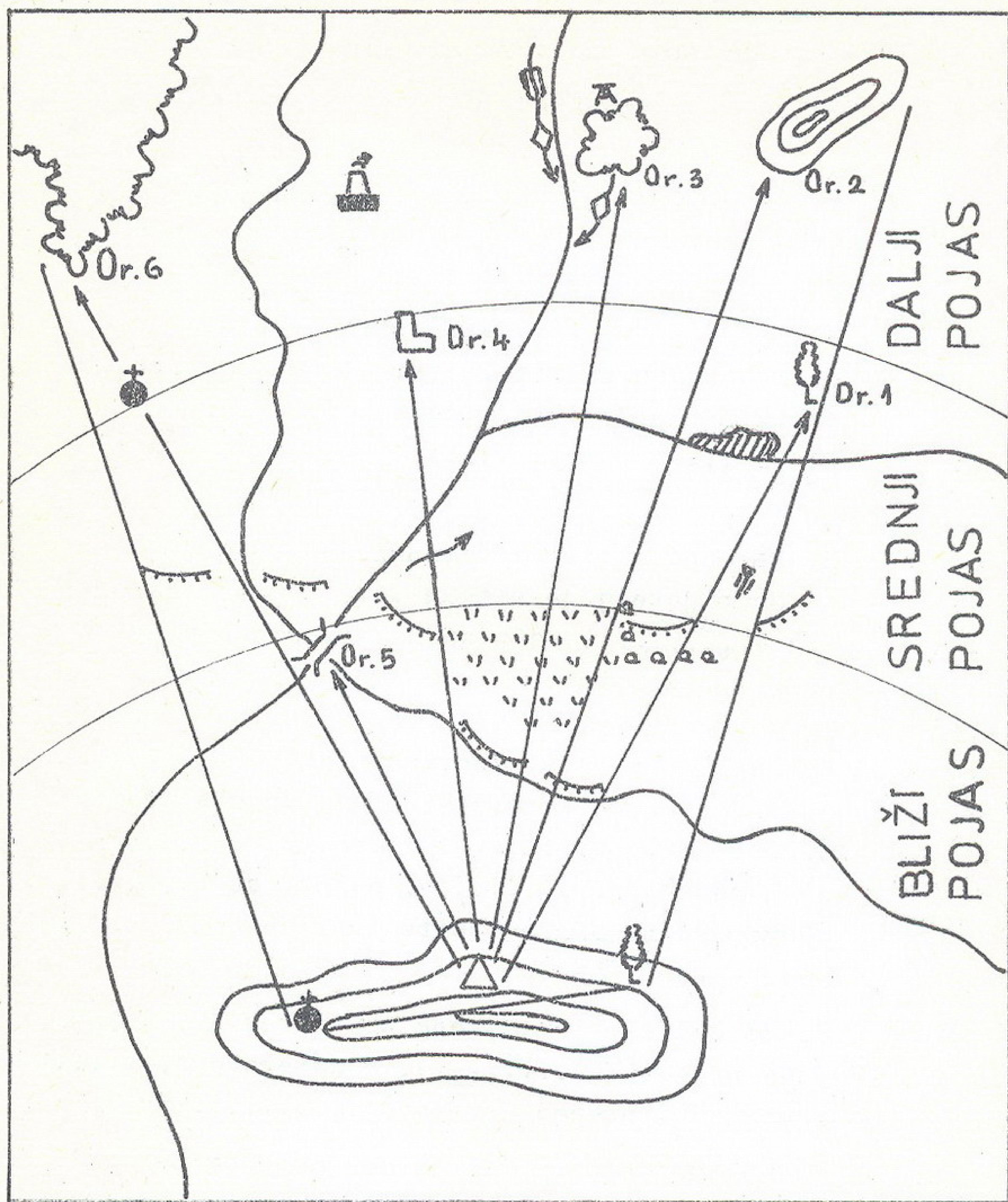
itd.

MP

Pom.komand.za ob.-bezb.p.
poručnik
NN

NAPOMENA: Posle potpisa podaci kao u Naredjenju.

ŠEMA OSMATRANJA

DOKUMENTA PRENETA DOSLOVNO IZ PRAVILA "IZVIDJAČKA ČETA-VOD U PEŠADIJSKIM I OKLOPNIM JEDINICAMA":

Prilog br. 6

DNEVNIK OSMATRANJA

osmatračnice br. 1 Komande 2.pp, početak u 04.00 o3.o6, završetak u 19.00 o7.o6.1979. godine

Vreme	Gde je primećeno	Šta je primećeno	Kada i kome je dostavljeno
05.30 03.06.	Orijentir 3 na putu kod šume	12 tenkova M-60 u pokretu ka orijentiru 5	Odmah komandiru osmatračnice
09.45 03.06.	Orijentir 3 iza šumarka	čuje se dejstvo minobacača 120 mm	- " -
	itd.		